

64. Torstaina 14 päivänä toukokuuta 1998

kello 20

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely

- 1) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan kanslian ohjesäännön muuttamisesta 2546

Puhemiesneuvoston ehdotus 1/1998 vp

Ensimmäinen käsittely

- 2) Hallituksen esitys laeiksi liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä ja tieliikennelain 75 §:n muuttamisesta 2547

Hallituksen esitys 242/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 3/1998 vp

- 3) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta 2548

Hallituksen esitys 40/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 4/1998 vp

Lähetekeskustelu

- 4) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1997 2549

Kertomus 7/1998 vp

- 5) Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran toimintakertomus vuodelta 1997 .. 2560

Kertomus 6/1998 vp

- 6) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi rikoslain 1 luvun 13 §:n sekä 29 luvun 5 ja 9 §:n muuttamisesta 2560

Hallituksen esitys 45/1998 vp

- 7) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvän pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä ja sellaisen lahjonnan torjumisesta, jossa on osallisina Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä, tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi rikoslain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 46/1998 vp

- 8) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamilla ennakkoratkaisuilla koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä „

Hallituksen esitys 47/1998 vp

- 9) Lakialoite laiksi rikosrekisterilain 4 §:n muuttamisesta „

Lakialoite 26/1998 vp (Päivi Räsänen /skl)

- 10) Lakialoite laiksi tuloverolain 124 §:n muuttamisesta 2562

Lakialoite 30/1998 vp (Veijo Puhjo /va-rym.)

11) Lakialoite laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta 2567

Lakialoite 36/1998 vp (Seppo Kanerva / kok ym.)

12) Lakialoite laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta 2568

Lakialoite 42/1998 vp (Esa Lahtela /sd ym.)

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Törnqvist sekä edustajat Alanissilä, Andersson C., Andersson J., Apukka, Gustafsson, Hassi, Huttu-Juntunen, Häkämies, Hämälinen, Ihämäki, Jansson, Juhantalo, Juurola, Jäätteenmäki, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Karjalainen, Kiviniemi, Knaapi, Komi, Koskinen Johannes, Lax, Lehtosaari, Leppänen P., Liikkanen, Lindroos, Lindén, Lipponen, Lämsä, Malm, Manninen, Markkula M., Mertjärvi, Metsämäki, Norrback, Ojala A., Ojala R., Penttilä, Pietikäinen S., Pykäläinen, Ranta-Muotio, Rantanen, Rask, Rauramo, Rimmi, Rosendahl, Ryhänen, Saarinen, Sasi, Suhola, Taina, Takkula, Tarkka, Tennilä, Tulonen, Uotila, Vihriälä, Viitamies, Vokkolainen ja Vuorensola.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Suhola.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden perusteella ed. Viitamies, virkatehtävien perusteella edustajat Lipponen, Manninen ja Törnqvist sekä muun syyn perusteella edustajat Apukka, Gustafsson, Hassi, Häkämies, Juhantalo, Juurola, Jäätteenmäki, Kankaanniemi, Karjalainen, Kiviniemi, Komi, Johannes Koskinen, Lax, Lehtosaari, Lindroos, Lämsä, Malm, Mertjärvi, A. Ojala, Penttilä, S. Pietikäinen, Ranta-Muotio, Rimmi, Rosendahl, Ryhänen, Tarkka, Tennilä ja Vokkolainen, tästä ja huomista päivästä virkatehtävien

perusteella edustajat Jansson, P. Leppänen, Metsämäki, Taina, Tulonen, Vihriälä ja Vuorensola sekä muun syyn perusteella edustajat Knaapi ja Lindén sekä

tämän kuun 20 päivään muun syyn perusteella ed. Rantanen.

Kirjalliset kysymykset

Merkitään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 222, 239, 299, 306, 310, 311, 333, 337, 341, 348, 353, 356, 362, 364, 367, 375, 377, 382—384, 388—391, 395, 398, 402, 411, 414, 416, 420, 422, 428 ja 447.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan kanslian ohjesäännön muuttamisesta

Ainoa käsittely

Puhemiesneuvoston ehdotus 1/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on puhemiesneuvoston ehdotus n:o 1 (PNE 1/1998 vp).

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi ohjesäännön muuttamisesta sitä valiokuntaan lähettämättä, jolloin asiasta sallitaan ensin yleiskeskustelu ja sen jälkeen ryhdytään päätösehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitteelyyn.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Totean tässä yhteydessä, että eduskunnassa on tietojenkäsittelyn historia atk-toiminnan osalta ollut kymmenvuotinen. Tässä yhteydessä on todettava myöskin, että jotta voisimme olla ajan tasalla, on tärkeää, että teemme nyt tämän ohjesäännön muutoksen, joka tulee merkitsemään sitä, että me saamme näiden kymmenen henkilön lisäksi myöskin atk-päällikön, joka huolehtii siten meidän tietotekniikkatoimintoistamme.

Totean, että meillä on ollut hankaluuksia tietotekniikan kohdalla tähän saakka. Uskon, että nyt kun ohjesääntö uudistuu, voidaan päästä näistä hankaluuksista, joten tämä ohjesäännön hyväksyminen on tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3, 13 a ja 32 §, johtolause ja nimike.

P u h e m i e s : Eduskunta päättäne, että nyt hyväksytyt ohjesäännön muutokset tulevat voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1998.

Hyväksytään.

P u h e m i e s : Eduskunta päättäne, että nyt hyväksytyt ohjesäännön muutokset julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa.

Hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laeiksi liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä ja tieliikennelain 75 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 242/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 3/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelu:

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Nyt ensimmäiseen käsittelyyn tuleva lakiesitys koskee vanhaa niin sanottua tutkanpaljastinlakia, jota on nimikkeeltään muutettu hieman eli liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä koskevaksi laiksi. Samalla myöskin tieliikennelain 75 §:ää on tarkoitus muuttaa. Lakimuutos sinällään ei niin kovin paljon intohimoja herättäne, paitsi tietysti sellaisten henkilöiden osalta, jotka periaatteellisista syistä katsovat, että tutkanpaljastin ei ole sovelias liikenneturvallisuuksien käytettävä laite. Siitä julkisuudessa on ollut erilaisia näkemyksiä. Myöskin valiokunnassa asiasta käytiin jonkinlaista keskustelua.

Tässä yhteydessä, arvoisa puhemies, kun itse olen ollut mukana käsittelemässä lakiesitystä valiokunnassa, on kyllä käynyt jollakin tavoin omintuisella tavalla ilmi se, miten viranomaisilla on ollut ulkomaalaisia myöskin liikenteen osalta. Hallitushan lähti siitä liikkeelle, että tämä laki koskisi ainoastaan Suomessa rekisteröityjä moottorikäyttöisiä ajoneuvoja tai perävaunuja

mutta sitten ulkomailta tulevien ajoneuvojen osalta olisi esitys ollut sama kuin nykyinenkin laissa eli sitä ei saa käyttää.

Liikennevaliokunta sai lausuntoja sekä perustuslakivaliokunnalta että lakivaliokunnalta. Lakivaliokunta määrätyiltä osin teki aika paljonkin erilaisia huomautuksia, mutta liikennevaliokunnassa vielä tarkasteltiin asiaa tasavertaisuuden pohjalta ja päädyttiin yksimielisesti esittämään, että tämä sama säännös koskettaa niin kotimaisia kuin ulkolaisiakin ajoneuvoja, kun niitä käytetään täällä liikenteessä.

Minun mielestäni muutos on oikeudenmukainen ja siltä osin puolustettava esitys, että kyllä kaikkia Suomen tiellä liikkuvia ajoneuvoja täytyy kohdella samalla tavoin ja Suomen viranomaiset voivat kyllä säännöksistä informoida, jos ajatellaan nyt lähinnä Venäjän liikennettä, silloin kun viisumi myönnetään taikka muulla vastaavalla tavalla sitten tietoa viedä eteenpäin.

Lisäksi kun liikennevaliokunta lähti siihen, että tämä koskettaa myös ulkomaalaisia, niin nimenomaan perusteluissa on aika tarkasti painotettu sitä velvoitetta, mikä on viranomaisilla. Kun rajalla sitten otetaan pois ulkolaisista ajoneuvoista paljastinlaitteita, ne palautetaan ja laitteen toiminta on varmennettava.

Arvoisa puhemies! Aina täällä eduskunnassa silloin, kun on kyse pakkokeinoista, se herättää määrätynlaisia intohimoja ja nimenomaan myös tämän lain osalta, kun siellä puhutaan kotietsinnästä ja henkilötarkastuksesta. Perustuslakivaliokunta on käsitykseni mukaan aika perusteellisesti käsitellyt tältä osin esitystä ja päätynyt siihen, että tässä on perusteltua aihetta tämän suuntaisiin säädöksiin eli kotietsinnän toteuttamiseen, vaikka rangaistuksmaksimit sinällään eivät mitään hirveitä ole.

Selvennyksenä, kun moni on ihmetellyt kotietsintää, on nimenomaan pykälässä todettu se, että todennäköisillä syillä, kun on perusteita epäillä, että laiterikkomuksesta on kyse, etsintä voidaan suorittaa ajoneuvossa ja lisäksi siellä, missä paljastinlaitteita valmistetaan, pidetään kaupan, korjataan, huolletaan jne eli mistään varsinaisesta kodissa tapahtuvasta etsinnästä tässä ei ole kyse, vaikka otsake vähän siihen suuntaan viittaa. Myös henkilötarkastuksen osalta täällä on todettu hyvin tarkasti se, että pitää olla erittäin todennäköisiä perusteita ennen kuin tällaiseen tilanteeseen voidaan mennä.

Arvoisa puhemies! Minä toivon, että tällä nyt sitten jollakin tavoin voidaan lisätä liikenneturvallisuutta, mutta ei tämä kaikkia niitä ongelmia

ratkaise. Eli siitä huolimatta, että jotkut vastustavat poliisin läsnäoloa liikenteessä ja vähän puskassa kyttäämistäkin, niin kyllä se on perusasia, jolla liikenneturvallisuutta pystytään tien päällä valvomaan. Voin todeta sen, että vaikka tässä 15 vuotta on poliisina ollut, niin ikään kuin tuolla selkäytimessä on, että kun poliisiauton näkee liikenteessä, niin ainakin katse vilahtaa sinne nopeusmittariin. Eli uskoisin, että näkyvä poliisivalvonta on kaikista tehokkain muoto kuitenkin.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Valiokunta esittää hyväksyttäväksi tämän lain paljastuslaitteiden osalta sellaisena kuin ilmeisesti hallitus on esittänyt siltä osin, että maahantuonnin rangaistavuus edellyttää levittämistarkoitusta.

Minä olen aikanaan, kun lakivaliokunta antoi tästä lausuntonsa, jättänyt eriävän mielipiteen, jolloin minä olisin ottanut levittämistarkoituksen ehtona pois. Vaikkakaan nyt en ole sen jälkeä, kun se lakivaliokunnasta tuli, tähän tutustunut tämän paperin pohjalta, niin totean, että tämän levittämistarkoituksen näyttäminen on aika hankala asia. Minä en oikein ymmärrä sitä, miten levittämistarkoitus on tänne jätetty, koska ainahan voi sanoa, ettei tässä ole levittämistarkoitusta ja laite on kuitenkin autossa.

Olisi mukava kuulla valiokunnan jäseniltä, millä tavalla he perustelevat tätä. Minä olen hyvin tyytyväinen, jos se perustellaan, jos tämä levittämistarkoitus on jäänyt tähän perustellusti. Mutta minä olen joka tapauksessa silloin, kun lakivaliokunta on lausuntoaan antanut, ollut sitä mieltä, että levittämistarkoitus otettaisiin tästä pois, jolloin näyttökysymys olisi selvä. Silloin tänne ei saa tuoda tällaista laitetta ja se on sillä siisti. Minä en tiedä, kunhan nyt joku minulle tyhmälle kertoo tästä asiasta, kuinka se on.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun lukee 3 §:n, niin tässä on ainoastaan 2 kohtana "levittämistarkoituksessa", mikä on osittain rinnasteinen myös kaupantamiseen. Oma käsitykseni on nimenomaan se, että kun tässä on puhuttu "levittämistarkoituksessa", se tarkoittaa laajamittaisempaa maahantuontia, ja tutkinnan yhteydessä pystyttäisiin sitten mahdollisesti osoittamaan, että se täyttää nimenomaan sen, mitä tässä laissa on kirjoitettu.

Mutta myönnän ed. Aittoniemelle, että se on hyvin lähellä kaupantamamista.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Kun tulee ulkomailta tällaisen laitteen kanssa tänne ja väittää, ettei tätä ole hankittu levittämistarkoituksessa missään tapauksessa, niin tässä tulee näyttöongelmia ja -vaikeuksia. En minä tätä mitenkään povaa enkä niitä toivo. Silloin, kun asia oli lakivaliokunnassa, mietin tarkkaan, en nyt ihan yötäni, mutta mietin asiaa tarkkaan. Tämä on ongelma, ja minä vähän epäilen, että tässä tulee vaikeuksia, mutta lakeja voidaan sitten aina korjata, kun huomataan, että ne ovat pielessä.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Kun ed. Aittoniemen kanssa olemme yhdessä tätä lakivaliokunnassakin pohtineet, niin tuo "levittämistarkoituksessa" jäi ehkä vähän auki. Voitaisiin ajatella myös niin, että se tapahtuu siinä mielessä, ettei itse mitään hyödy. Laitteen voi antaa tuttaville ja useammallekin tuttavalle ilmaiseksi ja se poistaa tämän myyntitarkoituksen. Yleensä tapaa olla se hyöty yhtenä perusteen rikoksessa, mutta levittämistarkoituksessaan voidaan jakaa tämmöistä laitetta ilmaiseksi.

Ed. Saapunki: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin näistä edellä olevista puheenvuoroistakin käy ilmi, ei kovin suuria ongelmia tunnu olevan tämän lain osalta. Eiköhän tämä ole oikean suuntainen mutta ei täydellinen, niin kuin eivät muutkaan lait tässä salissa; voimme joskus joutua täydentämään näitä. Turhaan kai tästä puhutaan yksimielisestä asiasta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 40/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 4/1998 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Tämäkään laki ei varsinaisesti kovinkaan paljon intohimoja tuo esiin, mutta mielenkiintoisen yksityiskohdan tietysti voin todeta tästä laista. Kun

itse edustan sellaista puoluetta, jossa puheenjohtaja on luvannut liikkua taloudellisista syistä ennen seuraavia vaaleja mopolla, niin tämä laki ikään kuin antaa uusia velvoitteita siihen, että mopoksi luokiteltavassa ajoneuvossa, jossa on neljä pyörää, pitää sitten olla kuljettajalla sekä turvavyö että kypärä päässä. Ehkä tämä on hyvä kuljettajan taholta sitten siltä osin, että moninkertaisesti varmistetaan se, että pahoja vammautumisia ei pääse syntymään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1997

Lähetekeskustelu
Kertomus 7/1998 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Tämän viikon tiistaina valtuutetut jättivät toimintakertomuksensa rouva puhemiehelle ja tällaisena iltana sitten pääsemme käymään lähetekeskustelua.

Kun puhutaan Kelan valtuutettujen toimintakertomuksesta vuodelta 97, on ensimmäiseksi todettava, että mainittu vuosi oli juhluvuosi Kelalle. Kela täytti silloin 60 vuotta ja aivan muutama sana sen historiasta. Kansaneläkelaitoshan alunperin tarkoitettiin hoitamaan eläkevakuutusta. Myöhemmin sille on tullut tehtäviksi sairaskorvaus ja kuntoutus sekä joukko muita tehtäviä, muun muassa työttömyysaikainen perusturva, lapsiperheiden ja asumisen tuet, opiskelun ja koulutuksen toimeentuloturva ym. kansalaisille tärkeitä tuen muotoja.

Tehtäviä on siis runsaasti ja kertomusvuoden toiminnasta voi muutamina havaintoina kertoa muun muassa sen, että valtuutetut ovat syyskuussa ottaneet kantaa Perustuslaki 2000 -komitean mietintöön, josta on varsin pitkä arvio, joka aikanaan esiteltiin oikeusministeriölle. Lakihan on nyt valtiosäännön osalta eduskunnassa käsiteltyssä ja erityisesti perustuslakivaliokunnan jäsenille ehdottaisiin, että valtuutettujen lausunto

luettaisiin tarkoin, jos Kela koskien valtiosäännössä on ja olisi jotain korjattavaa. Valtuutetuilla on joka tapauksessa siihen omat ehdotuksensa.

Muista kannanotoista mainittakoon lausuma etuuksien takaisinperintäasioista. Olemme tehneet havainnon, että takaisinperintäasioita on varsin runsaasti. Ne ovat kasvaneet erityisesti yleisen asumistuen, työttömyysturvaetuuksien ja opintotuen osalta. Olemme saaneet siitä selvityksen ja jäämme nyt sitten seuraamaan, onko Kelan hallituksen toimenpide-ehdotuksilla myönteinen vaikutus näihin asioihin. Puhutaan useista sadoista miljoonista markoista kuitenkin.

Edelleen Kelan atk-suunnitteluun liittyvistä ongelmista tai sanotaan tulevaisuusnäköymien ongelmista olemme tehneet oman lausuntonne ja näyttäisi siltä, että mikäli kovin laajoja, isoja lakipaketteja tai muuta atk-järjestelmään kohdistuvaa kuormitusta ei olisi tiedossa, niin nämä atk-asiat Kelan osalta tulevat järjestymään, mutta palaan niihin vielä sitten myöhemmin tulevaisuusasioissa.

Kelan asemasta valtionhallinnossa olemme todenneet, että Kelan valtiosääntöoikeudellinen asema on kokonaisuus. Se tarkoittaa sitä, että Kela on eduskunnan alainen laitos ja eduskunnan puolesta Kelan toimintaa valvovat eduskunnan asettamat valtuutetut. Mutta toisaalta se tarkoittaa myös sitä, että laitoksella on toiminnallinen itsenäisyys, jota ei tule horjuttaa. Esimerkiksi sellainen vaihtoehto, joka merkitsee laitoksen toiminnan saattamista valtioneuvoston ohjaukseen, olisi ristiriidassa Kelan valtiosääntöoikeudellisen aseman kanssa.

Myös asumisen tukijärjestelmiin olemme kiinnittäneet huomiota ja tehneet havaintojen perusteella ehdotuksen, että asumistukijärjestelmiä olisi yhtenäistettävä ja tämä tarkoittaisi esimerkiksi pikaisesti asetettavaa työryhmää, joka tekisi konkreettiset esitykset asumistukijärjestelmien yhtenäistämiseksi.

Viime vuoden puolella Kelalla oli myös pientä imagollista takaiskua, kun opintotukiasioiden ratkaisutoiminnassa ei onnistuttu siinä määrin kuin muutoin hyvään palveluun olisi kuulunut. Halusimme selvittää, mikä siellä oikein mätti, ja näyttää siltä, että atk-järjestelmän käyttöönotto opintotukikeskuksen puolelta, henkilöstöresurssikysymykset ja jotkut muutkin asiat olivat syinä kangerteluun. Tässä suhteessa saimme kuitenkin vakuutuksen hallitukselta, että jatkossa ja jo tämän vuoden eläke- ja toimeentuloturvaosaston tulossopimuksessa on sellainen klausuuli, että

neljässä viikossa hakemuksesta asiat tullaan käsittelemään, joka takaa opiskelijoiden sosiaalisen turvan niin kuin pitääkin.

Arvoisa puhemies! Sitten haasteista, jotka luonnollisesti liittyvät jo tulevaisuuteen, mutta kertomuksen yhteydessä on hyvä tilaisuus myös tulevaisuuteen katsoa. Siellä painotamme edelleenkin Kelan aseman itsenäisyyttä, jota myös toimintakertomuksen puolella esitimme. Laitoksella, jolla on 54 miljardin vuosittainen rahanjakovelvollisuus, tulee olla sellainen itsenäisyys ja sellainen toimintaväljyys kuin se pääosin nykyisellään on.

Rahoituksen puolella olemme huolissamme siitä, onko rahoitusjärjestelmämme sellainen, että Kelan rahoitus on kaikissa olosuhteissa turvattu niin, että sosiaaliturvan täytäntöönpano on ongelmaton. Valtuutettuja huolestuttaa josain määrin se, että rahoituksen vakuutusmaksuperiaate on murtunut ja rahoituksesta varsin mitäverä markkamäärät suoritetaan jo takuusuorituksina, joka tarkoittaa kansanomaisesti kädestä suuhun elämistä. Tätä kehitystä emme pidä missään tapauksessa hyvänä.

Kelalla on myös tulevaisuuteen liittyvä merkittävä haaste. Laitoksen toimihenkilöiden eläkevastuu on varsin vajavaisesti katettu. Kattamatta on tällä hetkellä 4,3 miljardia markkaa. Näin ollen Kelan hallinnassa oleva varallisuus tulee säilyttää Kelan varallisuutena eikä siihen pidä puuttua ulkoa päin. Tämä 4,3 miljardin markan vastuu on varsin huomattava.

Vielä tulevaisuushaasteista. Vuoden 2000 jälkeinen aika ja euroaika atk-järjestelmien suhteen on merkittävä ponnistus. Muutettavia atk-järjestelmiä on noin 150 ja kaikkiin näihin muutoksiin on ajateltu kuluvan kaiken kaikkiaan henkilötyövuosia 170—270. Tällainen haarukka syntyy siksi, että tässä vaiheessa on varsin vaikeata vielä ihan täsmällisesti arvioida asioiden kulkua. Me olemme kuitenkin saaneet vakuutukset, että näistä haasteista selvittää, mikäli suuria, laajoja lain muutoksia ei vuoteen 2002 mennessä tule ja atk-vastaavat voivat keskittyä vuosituhannen vaihteen ja euron toteutuksiin tarvittaviin järjestelmiin.

Palveluverkko on ollut viime vuoden aikana sillä tavoin uudelleenarvion alla, että sairausvakuutuspiirejä on suurennettu. Tähän liittyen myös palveluverkon kehitystä jatketaan ja myös eri tasojen toimintaedellytysten ja -tarpeiden selvitystä jatketaan. Pääperiaate tulee olla, että palvelujen on oltava kaikkien suomalaisten saatavilla helposti ja tasavertaisesti asuinpaikasta riippu-

matta. Tässä suhteessa haluamme poiketa muusta palvelujärjestelmästä, jossa on tingitty ja palvelut ovat merkittävästikin heikentyneet, esimerkiksi valtion puolella.

Toistuvasti olemme vaatineet myös lainsäädännön ja järjestelmien yksinkertaistamista. Korostamme nytkin pyrkimystä yhtenäisyyteen kaikissa asioissa. Tämä tarkoittaa sitä, että lait pitää kirjoittaa kansalaisille ymmärrettäviksi ja pykälämuoto on oltava nykyaikaista ja luettavaa.

Vielä kertomukseen liittyviä liitteitä, jotka ovat sinänsä mielenkiintoisia, mutta en niihin nyt syvemmin mene. Totean vain sen, että siellä viimeisten sivujen joukossa on tutkimus- ja kehitysyksikön laatima katsaus Kelan tutkimustyöstä. Siellä on mielenkiintoisia keskeisiä havaintoja sosiaaliturvan kehityksestä vuoden 97 aikana.

Henkilökohtaisesti toivon, että valtuutettujen toimintakertomus voitaisiin käsitellä tässä talossa vielä kevään aikana ja sillä tavoin pöytä olisi puhdas vuodelta 97 Kelan osalta.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Vaikka itse olen ainoastaan Kansaneläkelaitoksen varavaltuutettu, olen kuitenkin seurannut toimintaa ehkä vähän enemmän kuin muuten olisin tehnyt. Mielestäni valtuutetut ovat tehneet hyvää työtä ja olleet korkealla profiililla liikkeellä nimenomaan puolustaessaan Kansaneläkelaitoksen asemaa. Paineitahan sitä kohtaan on tunnetusti ollut paljon ja useassa otteessa. Tässä mielessä voi kiittää puheenjohtajan kautta valtuutettujen toimintaa.

Kuntoutus on varmaankin sellainen haaste, joka Kelalla on enenevässä määrin. Se on myös kasvava haaste. Toivon siinä menestystä ja sen erityistä huomioon ottamista.

Toinen asia on lääkkeet ja lääkkeiden hinnat. Omavastuuosuudet ovat viime vuosien aikana nousseet ja lääkkeiden hinnat kaiken kaikkiaan lisääntyneet. On syntynyt sellainen ongelmallinen tilanne, että potilaat maksavat lääkkeistä vuositasolla yhä enemmän ja enemmän, samoin Kela korvaa yhä enemmän ja enemmän. Se on todella ongelmallinen tilanne.

Lopuksi, arvoisa puhemies, esimerkiksi sellainen lääke kuin takriini, Alzheimerin tautiin tarkoitettu lääkevalmiste, on tällä hetkellä peruskorvauksen ulkopuolella. Toivon, että Kelan valtuutetut kiinnittävät erityistä huomiota tämän tyyppisten lääkkeiden mukaan saamiseen. Kuitenkin kokonaiskustannus yhteiskunnalle on pienempi läkehoidosta kuin myöhemmin laitoshoidosta.

Ed. Aittoniemi: Puhemies! Ajatukseni vähän harhailivat ed. Huuhtasen puheenvuoron aikana ja saattaa olla, että hän on antanut puheenvuorossaan vastauksen kysymyksiini, mutta en ainakaan sellaista kuullut.

Ensinnäkin tässä talossa on puhuttu paljon hylkäävien päätöskien tarkasta perustelusta. Sellaiseen ei ole kai korjausta tullut ja aika hyvin ed. Huuhtanen vältti asian nytkin. Mutta olisi ollut hyvä, jos hän tällaisen asian olisi ottanut puheeksi.

Toinen ikuisuuskysymys on lääkärinlausuntojen ristiriita. Ed. Huuhtanen itsekin on lääkäri. Jos ajatellaan, että hän potilaalleen antaa sellaisen lausunnon eläkehakemusta varten, että Matti Möttösellä ei ole päättä ollenkaan ja hän tarvitsee eläkkeen, mutta Kansaneläkelaitoksen lääkäri, vaikkei ole nähnytkaan Möttöstä, sanoo, että kyllä Möttösellä jonkinlainen pää täytyy olla, kyllä hän työhön vielä kelpaa, niin Kansaneläkelaitoksen lääkärin mukaan tehdään hylkäävä päätös. Siitä on paljon puhuttu. Kun lääkäri antaa kunnian ja omantunnon kautta ammattitaidollaan lausunnon siitä, että toinen on työkyvytön, ja tutkii potilaan sitä varten, niin Kansaneläkelaitoksen lääkäri, joka ei ikinä maailmassa näe koko ihmistä, antaa päätöksen, että kyllä hän on työkykyinen. Tähän ikuisuuskysymykseen olisi ed. Huuhtasen ollut mukava lausua, joko alkavat asiat tältä osin olla järjestyksessä, mutta en sellaista kuullut. Ehkä vielä kuullaan tänä iltana siihen vastaus.

Ed. L ö v : Värderade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Folkpensionsanstaltens fördelade 1997 hela 54,1 miljarder mark till behövande — till familjer och till enskilda. Folkpensionsanstalten är statsmaktens redskap för överföring av bidrag enligt gällande lag och förordning. Denna viktiga del av vår välfärd utgör en solidarisk handräckning från statens sida, en rättvis fördelning av skattemedel till medborgarna. Instrumentet för en rättvis fördelning skall riksdag och regering stå för genom sitt lagstiftningsarbete och den diskussionen skall huvudsakligen föras i andra sammanhang.

Hur lyckas då Fpa med sin viktiga roll att fördela välfärden? Är lagarna, förordningarna och direktiven tillräckligt tydliga och begripliga för gemene man så att misstag inte sker? Tyvärr är floran med de sociala lagarna stor och otroligt brokig. Det är ett under att största delen av Fpa:s kundkrets är nöjd med servicen, trots

svårtolkade lagar. Folkpensionsanstaltens personal gör med andra ord ett jättearbete i sin service-roll.

Fullmäktiges krav på en totalreform och förenkling av förmånslagstiftningen uttalas ånyo i årets berättelse och måste få genomslag nu i en tid, när träffsäkerheten i bidragen måste vara optimal på grund av sviktande finansieringsgrund.

Förmånerna förmedlade av Folkpensionsanstalten berör människor mycket nära i livets olika skeden. Riksdagsmännen blir därför ofta kontaktade av medborgare som känt sig orättvist behandlade eller helt enkelt står frågande inför vissa delar i systemet. Det är riksdagsmännens skyldighet att påverka innehållet i lagarna och det är folkets representanter som skall övervaka att Folkpensionsanstalten fullgör sina plikter på ett rättvist och lagenligt sätt.

Folkpensionsanstalten bör för all framtid vara direkt underställd riksdagens kontroll. Folkpensionsanstaltens fullmäktiges grundlagsenliga roll måste vara fast. Trots en del utredningar om Folkpensionsanstaltens förvaltning tyder nu allting på att denna logiska demokratins ordning får fortsätta. Det är glädjande att riksdagsgrupperna i sina utlåtanden känt sitt ansvar inför kontrollen av vårt folkförsäkringssystem.

Puhemies! Kelan välittömät etuudet koskettavat ihmisiä hyvin läheisesti elämän eri vaiheissa. Kansanedustajat saavat tämän takia paljon yhteydenottoja kansalaisilta, jotka eivät ymmärrä systeemiä tai ovat kokeneet vääryyttä. Kansanedustajat ovat velvollisia vaikuttamaan lakien sisältöön kansalaisten hyväksi ja myös velvollisia valvomaan lakien täytäntöönpanoa. Tämän takia Kelan tulee aina olla suoraan eduskunnan alainen laitos. Tietyistä uhista huolimatta looginen demokratia näyttää säilyvän. Kiitos siitä kuuluu kaikille eduskuntaryhmille, jotka lausunnoissaan ovat tunteneet vastuuta kansalaisvaikutusjärjestelmää kohtaan.

Tässä vaiheessa haluaisin mielelläni kommentoida kansanedustaja Aittoniemeä siitä kritiikistä, mitä hän esitti lääkärlausunnoista ja ehkä Kelan lääkärin etiikasta. Tämä on erittäin tärkeä osa Kelan toimintaa. On erittäin tärkeää, että se on luotettava. Voin sanoa ja voin vakuuttaa, että verrattuna muitten maitten systeemiin Suomen systeemi on erittäin looginen ja luotettava. (Ed. Aittoniemi: Miten niin voi olla?) — On kerta kaikkiaan sillä tavalla, että potilaan ja hoitavan lääkärin välillä syntyy herkästi symbioosi,

joka myös jossain vaiheessa häiritsee realiteetin tajua sen verran, että täytyy olla valvova lääkäri, joka tekee päätöksen myös keskuslaitoksessa, ja tämä on toimiva systeemi Suomessa, luotettava systeemi periaatteessa.

Speciellt ett avsnitt i Folkpensionsanstaltens verksamhet väckte kritik under året. Det gäller de fördröjda besluten om studiestöd som försatte många studerande i en svår situation. Utan föräldrars och vänners hjälp hade studierna avbrutits för många, alltså en allvarlig fadäs i en offentlig serviceproduktion. Fpa:s styrelse har inför 1998 med den ansvariga avdelningen kommit överens om en högst fyra veckors handläggnings-tid för studiestöden. Detta verkställs bland annat genom en fortsatt delegering till lokalbyråerna. Fpa:s fullmäktige kommer noggrant att följa med verkställigheten av detta åliggande 1998. Detta som ett konkret exempel på Folkpension-sanstaltens fullmäktiges roll. Jag hoppas att social- och hälsovårdsutskottet i sitt utlåtande kan ge sitt stöd för fullmäktiges sätt att sköta sin kontrolluppgift.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Mielestäni edustajat Aittoniemi ja Löw ovat ottaneet esille hyvin oleellisen osan Kansaneläkelaitoksen toiminnasta, kun on keskusteltu siitä, miten nimenomaan Kelan lääkärit kohtelevat niitä lausuntoja, joita tulee muilta lääkäreiltä lähinnä maaseudulta.

Minun käsitykseni on sama kuin ed. Aittoniemen. Hyvin usein me kansanedustajat saamme yhteydenottoja siitä, että esimerkiksi kaksi lääkäriä omalla paikkakunnalla on todennut henkilön työkyvyttömäksi ja sitten Kelan tai monissa tapauksissa työeläkelaitoksen lääkäri täällä toteaa näkemättä koskaan potilasta, että tämä henkilö on työhön kykenevä. Näin syntyy aika erikoinen tilanne. Ihmettelen kyllä ed. Lövin lausuntoa, kun hän itse on lääkäri. Jos ymmärrän oikein, niin lääkärit esimerkiksi maaseudulla kuitenkin niin rehellisesti kuin mahdollista antavat lausuntonsa, olkoonkin, että tällainen symbioosisuhde tietysti on mahdollinen. Ed. Löw on varmasti siinä ihan oikeassa. Mutta kyllä minun mielestäni tässä on jopa kohta, jossa pitäisi harkita lainmuutosta niin, että todistustaakka muodostuisi sille lääkärille, joka kumoaa esimerkiksi kahden lääkärin lausunnon. Henkilökohtaisesti olen tätä asiaa kovasti pohtinut ja ehkä tähän asiaan voidaan vielä palata.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Oikeastaan puheenvuoroni on turha sikäli, että ed. Elo selitti tämän asian minunkin puolestani. Joka tapauksessa ed. Löw antoi varsin erikoisen kuvan tästä asiasta. Kaikki muut lääkärit paitsi Kansaneläkelaitoksen lääkärit ovat periaatteessa epäluotettavia, olivat he sitten yksityisiä lääkäreitä taikka virkalääkäreitä, kun on niitakin, jotka viran puolesta tekevät työtä eivätkä koskaan aikaisemmin ehkä ole nähneet potilasta. Mutta vaikka Kansaneläkelaitoksen lääkäri ei ole koskaan ollut sataa kilometriä lähempänä tätä potilasta, hänen päätöksensä on luotettava. Ajatelkaa nyt, ed. Löw. Minä arvostan teitä. Olette erittäin fiksu ja älykäs ihminen, ajatelkaa tätä tilannetta. Kaikki muut lääkärit ovat epäluotettavia, koska ovat nähneet tämän potilaan ja tutkineet, mutta luotettava on se Kansaneläkelaitoksen lääkäri, joka ei ikinä ole ollut sataa kilometriä lähempänä tätä potilasta. Eikö tämä ole aika erikoinen asia? On vähän vaikea rautalangastakaan vääntää tätä hommaa nyt kuntoon.

Ed. Löw (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvostan kovasti kaikkien lääkäreiden työtä ja työskentelytapaa Suomessa ja varsinkin maaseudulla, koska maaseudulta minäkin tulen. Mutta tiedän kuitenkin sen, että tätä systeemiä ei voida kontrolloidusti ja hallitusti säätää eikä myöskään viisaita päätöksiä oikeudenmukaisesti aina antaa, jos kontrollisysteemi nyt Kelassa ei toimisi. (Ed. Aittoniemi: Mitä toimintaa se on, jos ei nähdä potilasta?) — Siinä on kontrollointi, koska on asiakirjat. Jos lääkärit ovat laatineet hyvät lausunnot, se on onnistunut. Jos he laativat huonot lausunnot, tämä ei toimi. Mutta jos on hyvät lausunnot, niin silloin se toimii taa-tusti.

Ed. Tiusaenen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin tuohon ed. Lövin kommenttiin vielä jatkaa sen, että yhden tähän ajatteluun, että monesti puutteelliset b-lausunnot ovat se pohja, minkä takia potilaalla ei niin sanotusti mene hyvin. Siis alkuperäisesti ne on laadittu puutteellisesti. Mutta on varsin paljon tapauksia, joissa on hyvinkin perusteelliset b-lausunnot, lääkärinlausunnot, hyvin paljon tutkimuksia, kuntoutustutkimuksia, ja siitä huolimatta potilas ikään kuin joutuu väärälle uralle, jolloin hänen hakemuksensa hylätään. Sen jälkeen, kun valitusmekanismi lähtee käyntiin, varsin usein ja ikään kuin automaattisesti myös vali-

tukset hylätään. Siinä on lähtökohtaongelma. Kun potilas joutuu tälle, mitä kutsuin vääräksi uraksi, niin siltä pois pääseminen tuntuu todella mahdottomalta.

Ed. Aittoniemen vertaus pää kainalossa olevasta potilaasta ei ole niin kaukana. Hyvinkin dramaattiset tapaukset jatkavat kulkuaan vuodesta toiseen ja siinä on hiukan mystiikkaa. Onko niin, että kun kerran päätetään, että hylätään, niin sen jälkeen ei voida tehdä ikään kuin periaatteesta toisenlaista päätöstä?

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itsekin sekaannun tähän keskusteluun. Juuri hiljattain oli hyvä esimerkki tästä, kun yksi tämmöinen tapaus selvisi. Yhden henkilön osalta väärälle uralle joutunut oikeusprosessi selvisi sillä tavalla, että ihminen anoi haittarahaa. Lääkäri oli tiennyt pitemmän matkan kuin sadan kilometrin päässä, mitä ed. Aittoniemi totesi, ja todennut, ettei tässä ole päätä eikä häntä ja ihminen sai tyssäävän päätöksen, mutta haittarahaa anoessaan hänelle kävi sillä tavalla, että siellä todettiin, että tämä onkin tästä sairaudesta johtuvaa. Nyt on parasta aikaa purku käynnissä ja se ihminen todennäköisesti saa oikeutta nyt. Mutta se kuvaa järkyttävästi sitä, millä tavalla jotenkin tässä tapauksessa Kelan lääkäri on tehnyt päätöksen näkemättä potilasta, vaikka erikoisspesialisti on antanut lausunnon, ja nyt onneksi jäljestä päin todettiin, joten kaikki menee oikein.

Ed. J. K u k k o n e n : Arvoisa puhemies! Tämä eduskuntatyö on siitä erikoista, että kun ajattelin valmistaa omaa puheenvuoroani tähän, niin tuskin silloin tiesin, että kerrankin olen ed. Aittoniemen kanssa samaa mieltä. Tämä keskustelu, jota juuri käytiin, oli sellainen, jossa minä lähes tai oikeastaan ihan sataprosenttisesti yhdyn siihen, mitä hän ja monet muut juuri äsken kertoivat niistä kokemuksista, jotka ovat johtaneet ihmisen väärälle uralle ja siihen pompotteeluun, josta ei näy tulevan loppua ja joka jatkuu nimenomaan Kansaneläkelaitoksen asiantuntijalääkäreiden osalta sillä tavalla, että se ei minusta kestä ei inhimillistä eikä kriittistä tarkastelua näiden yksilöiden elämää ajatellessa.

Sen sijaan se asia, josta nyt puhun, on todennäköisesti semmoinen, että ed. Aittoniemi siihen jälleen reagoi, ja olemme sitten eri mieltä. Ajattelin nimittäin puhua Kansaneläkelaitoksen kansainvälisestä toiminnasta, joka yhden liitteen osalta täällä on esillä ja joka sinänsä ansaitsee

ihan mielestäni suuren huomion. Se on elämänalue ja työalue, jossa Kela joutuu yhä enemmän työskentelemään, ja se on sinänsä hyvin vaativa alue. Siksi se, mitä kertomuksen liitteessä 5 sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietinnön 10/1997 vp johdosta sivulla 47 sanotaan, on kyllä ihan totta: "Henkilökunnan valmiuksia kansainvälisen lainsäädännön soveltamiseksi pyritään jatkuvasti parantamaan järjestämällä täydennyskoulutusta sekä kehittämällä kansainvälisten etuusasioiden käsikirjaa." Sitten asia tästä jatkuu, mitä muutosta se vaatii ja kuinka lainsäädännön muutoksilla voitaisiin osaltaan helpottaa henkilökunnan työtä.

Tässä yhteydessä on tullut esille asia, johon olemme eduskunnassa useamman kerran jo palanneet. Sitä koskettelee myös erittäin laaja ed. Kankaanniemen edustaja-aloite, 169 edustajan allekirjoittama aloite, joka ei ole edennyt sen kummempin sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan kuin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön mahdollisen esityksenkään kautta. Nyt kuitenkin tiedän, että asiaa pohtiva työryhmä ministeriössä on sitä selvittämässä ja että tuon työryhmän työskentelyaika päättyy toukokuun lopussa. Voinemme siis olettaa ja odottaa asiasta uutta esitystä ja lainmuutoshanketta tämän vuoden aikana. Olisi vihdoin aika saada se kuntoon.

Kyseessä on siis, arvoisa puhemies, lähetys- ja kehitysyhteistyötyöntekijöiden sosiaaliturva ja heidän perheidensä erittäin vaikea asema silloin, kun he ovat ulkomailla työssä enemmän kuin viisi vuotta. Tästä asiasta myös meidän ulkoasiainvaliokuntamme budjetin yhteydessä viime joulun alla antoi lausuntonsa. Oikeastaan se oli ainoa kohta, johon budjettiperusteluissa UaV puuttui. Luen valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä pienen pätkän, joka hyvin kuvaa ongelman olemassaoloa ja nykyistä käytäntöä:

"Ulkoasiainvaliokunnan talousarvioesityksestä antamaan lausuntoon (4/1997 vp) viitaten valtiovarainvaliokunta toteaa, että Suomen asuinperusteisen sosiaaliturvan ulkopuolelle on Kansaneläkelaitoksen uuden tulkinnan seurauksena jäänyt Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja muiden kirkkokuntien lähetystyöntekijöitä sekä kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyössä olevia. Nämä ovat aiemmin sovelletun tulkinnan mukaan säilyneet Suomen sosiaaliturvan piirissä riippumatta siitä, kuinka pitkiä työkausia he ovat tehneet ulkomailla tai kuinka pitkiä aikoja he ovat työkausien välillä oleskelleet kotimaassa.

Valtiovarainvaliokunta edellyttää, että ulkomailla työskentelevien sosiaaliturvaa koskevat

ongelmat selvitetään ja ratkaistaan tavalla, joka varmistaa normaalin sosiaaliturvan myös pitkiä ajanjaksoja asemapaikoillaan työskenteleville, kotimaasta poissa oleville lähetystyöntekijöille ja kansalaisjärjestöjen palveluksessa oleville kehitystyöntekijöille.”

Kela on siis tässä tapauksessa soveltanut uutta käytäntöä, ja nyt nimenomaan monet perheet ovat joutuneet vaikeaan tilanteeseen ja kokonaan asumisperusteisen sosiaaliturvan ulkopuolelle. Kertomuksessa ei tähän asiaan oteta kantaa. Jollakin tavalla haluaisinkin valtuutettujen puheenjohtajalta kuulla, onko tätä asiaa yleensä valtuutettujen toimesta ollenkaan käsitelty tai siitä keskusteltu. Minusta se olisi ollut sen arvoinen, koska eduskunta on itse siihen niin voimakkaasti puuttunut. Tässä mielessä minulle oli yllätys, että kertomuksessa ei sanota sanaakaan itse ongelmasta. Se kyllä sanotaan, niin kuin jo totesin aluksi, että työntekijät joutuvat näiden ulkomailla olevien suomalaisten asioiden kanssa paljon tekemisiin ja hyvin vaikeisiin ratkaisuihin ja pitkiin selvityksiin. Siinä mielessä he tarvitsevat lisäkoulutusta ja lisää resursseja.

Arvoisa puhemies! On siis aika todellakin ja lopulta saada tämä asia kuntoon, ja toiveita siitä on, siihen viittaa myös sosiaali- ja terveysministeri Mönkäreän lausunto valtiovarainvaliokunnalle. Nyt tuota esitystä siis lopultakin valmistellaan STM:ssä. Toivon, että sen perusteella sitten Kela ei tässä asiassa enää vitkuttelisi eikä rupeaisi mitään lisämanöövereitä järjestämään, sillä itse asiassa on kysymys yli tuhannen ulkomailla toimivan suomalaisen sosiaaliturvasta. Me olemme täällä käsitelleet esimerkiksi muutaman kymmenen ulkomaalaisen ekspertin, asiantuntijan työskentelyä Suomessa ja heidän verokohteluansa, mutta me emme ole huolehtineet niistä suomalaisista, jotka tekevät hyvin arvokasta työtä toisissa maissa varsinkin, kun Suomen valtion palveluksessa, YK:n palveluksessa ja esimerkiksi talouselämän palveluksessa olevat tämän sosiaaliturvan piirissä pysyvät, koska heidän komennuksakin ovat niin lyhyet, että ne kestävät alle viisi vuotta.

Arvoisa puhemies! Tämä on vielä toinen kansainvälistä puolta koskettava asia, johon puutun. Työnantajan työterveyshuollon korvaukset ovat osa Kansaneläkelaitoksen toimivaltaa, ja myös jälleen kerran ulkomailla työskentelevät työntekijät ja heidän työnantajansa joutuvat tästä Kelan menettelystä ja hidastelusta kärsimään.

Viime vuoden lokakuun 1 päivästä on kädes-

säni paperi, joka kertoo, että Kansaneläkelaitos ei ollut vielä viime lokakuussa korvannut edes vuoden 95 osalta työnantajan työterveyshuollon kuluja koskien ulkomailla olevia työntekijöitä. On todella syytä ihmetellä, miksi niitä säännöllisen korvaustoiminnan piiriin kuuluvia kuluja, jotka täällä hoidetaan ajallaan, ei hoideta ajallaan niiden osalta, jotka työskentelevät ulkomailla. Vuotta 95 koskevat työterveyshuollon kulut on pitänyt toimittaa Kelaan jo kesäkuun loppuun 96 mennessä esimerkiksi. Siis ne tulevat kyllä säännönmukaisesti jo vuoden myöhässä, mutta, kuten tämä esimerkki kertoo, kahden vuoden takaisiakaan palautuksia ei ole vielä saatu.

Kun asiaa on tiedusteltu Kelan terveys- ja toimeentuloturvaosastolta, sieltä on vastattu vähän hämärästi, että harkitaan, miten näiden korvausten kanssa tehdään. Niinpä ihmetyttää se, että kun nämä mutkikkaat erittely- ja taksotuskysymykset pitää käytännössä hoitaa, sitten niitä ilmeisesti vielä tahallisesti tai ainakin ehkä osittain myöskin suurten työruuhkien takia viivytellään.

Tästä syystä kun asiasta on keskusteltu, tätä korvauskäytäntöä on kuulemma harkittu muutettavaksi, koska työterveyshuollon kulujen ryhmittely muuttui vuonna 95, koska takana on uudet EU-kuviot ja koska tässä yhteydessä on sitten haluttu myöskin tarkastella ulkomaisia työnantajia Suomessa. Vaikka nämä korvaukset esimerkiksi tämän työnantajan kohdalla, joka on kirkkomme suurin lähetyjärjestö, vuotta kohti olisivat 300 000—400 000 markan luokkaa, ovat ne kuitenkin niin suuria, että ne muodostavat tällaisen työnantajan, joka on vielä järjestö, yhdistys r.y., budjettisuunnittelussa ja käytännön taloudenhoidossa erittäin suuren osan. Niinpä toivon, että tämäkin pieni yksityiskohta tässä yhteydessä tulisi kirjatuksi ja jotenkin huomioon otetuksi. Toivon itse asiassa, että asia olisi jo järjestyksessä. Jos se on, opetus voisi olla se, että tällaisissa asioissa ei ole syytä julkishallinnollisen tahon niin suuresti viivytellä kuin nyt on tapahtunut.

Ed. Suhola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Viljamaa: Arvoisa rouva puhemies! Eräaseen muuttuneeseen Kelan käytäntöön haluaisin minäkin kiinnittää huomiota. Se on kotimainen käytäntö.

Kela on nimittäin alkanut jo viime vuoden loppupuolelta lähtien ja erityisesti tämän vuoden aikana tulkita uudella tavalla avo- ja laitoshoidoiksi. Sosiaali- ja terveysministeriöhan on antanut vuonna 95 perusteet avo- ja laitoshoidon määrittämiseksi, ja se perustuu vuonna 94 hyväksyttyyn lakiin. Tuolloin säädettiin muun muassa avohoidossa asuvien sairausvakuutusosuuksista ja asumistuesta. Vaikka lainsäädäntö ei ole tuon ajankohdan jälkeen muuttunut, Kela pyrkii tulkitsemaan voimassa olevia määräyksiä uudella tavalla poiketen näin kuntien ja lääninhallitusten sekä sosiaali- ja terveysministeriönkin käsityksistä. Kela pyrkii uudella tulkinnallaan muuttamaan selkeästi määritelmän mukaan avohoidossa olevat palvelukotiasukkaat laitoshoidossa oleviksi henkilöiksi välttyäkseen asumistuen myöntämisestä ja saadaakseen sen huomattavasti nykyistä alemmalle tasolle. Tämä ei tietenkään ole hyvä, koska uhkana on, että näiden pienten avohoidoituskohtien talous, joita nyt on syntynyt, romahtaa, jos tällainen uusi tulkinta tulee, taikka sitten pahimmassa tapauksessa asukkaat alkavat käyttää enemmän laitoshoidoa, joka ei ole kansantaloudellisesti järkevää. Siksi haluan tässä keskustelussa kiinnittää asiaan huomiota ja toivon, että asiaan tänä vuonna aktiivisesti Kelan piirissä paneudutaan.

Ed. Vä i s t ö : Arvoisa puhemies! Kelan valtuutetut ovat aivan oikein selvittäneet ja ottaneet kantaa opintotukiasioiden viivästymään. Viime syksynähan oli todella hankala tilanne. Nyt tässä valtuutettujen kertomuksessa todetaan, että tulevana syksynä päästäisiin neljän viikon tavoiteaikatauluun hakemusten käsittelyn osalta. En tiedä, onko valtuutettujen uskomus optimistinen vai toimiva. Ehkä valtuutettujen puheenjohtaja ed. Huuhtanen tätäkin voi kommentoida. Joka tapauksessa on erittäin tärkeää, että tällainen järjestelmä, jossa siirryttäisiin yhden hakemuksen periaatteelle, saataisiin toimimaan niin, että opiskelijat saisivat päätöksen ajallaan.

Arvoisa puhemies! Hyvin tärkeä haaste Kelalla on mielestäni rahoitus ja rahoituspohja. On tärkeää, että sosiaaliturvalle on olemassa pysyväluontoinen ja riittävän laaja, pohjaltaan laaja rahoitus ja että tätä rahoitusta ei käytettäisi lainkaan suhdannepoliittisiin tarkoituksiin. Tästä syystä on hieman huolestuttavaa tämän hetken tilanne, jos Kelan näkymiä ajatellaan. Minusta tähän on syytä myös eduskuntakäsittelyn vaiheissa kiinnittää huomiota.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Olisin kahteen asiaan puuttunut tässä puheessani.

Ensinnäkin henkilöstön osalta. Täällähan todetaan sillä tavalla, että paikallistoimistojen henkilömäärä on vähentynyt 88:lla ja aluekeskusten henkilömäärä 8:lla, mutta sitten keskushallinto on kasvattanut henkilömääräänsä 49 henkilöllä. Kun taulukkoa katsoo tarkemmin, ilmeisesti lisäyksestä suurin osa on tapahtunut atk-keskusten osalta. Tulee vain mieleen, kun meidän on mahdollista kuitenkin nykyisin tietojenkäsittelyä hoitaa hajautetusti, jotta luulisi olevan mahdollista, että aluetoimistollakin olisi tietokonepäätteet ja -yksiköt, joista voitaisiin hoitaa asioita siten, että ihmiset asuisivat ja tekisivät töitä ympäri maata eikä joissakin keskushallintoyksiköissä. Siinä mielessä tämän tyyppinen ajattelu ihmetyttää, että ihmiset kasataan johonkin keskuspaikkaan; semmoista mammuttiajattelua tässä, kuten monessa muussakin hallinnonalakysymyksessä, näköjään on, että Helsinkiin kasataan porukkaa. En tiedä, missä tämä keskusyksikkö mahtaa ollakaan, mutta se on todennäköisesti Pääkaupunkiseudulla.

Toinen asia, ostopalvelu. Ostopalveluihin on lisätty 6,6 prosenttia varoja. Ed. Huuhtanen ilmeisesti tietää hyvin pitkälle, mitä tämä tarkoittaa, onko tällä ostettu mahdollisesti palveluita, ei ole palkattu henkilöstöä paikallistoimistoihin, vai mistä tämä kasvu mahtaa johtua. Siinähan menee kuitenkin suhteessa aika paljon eli 220 miljoonaa markkaa ostopalveluihin, kun koko palkkapotti on 994 miljoonaa markkaa kaikkine sosiaalikuluneen. Siinä mielessä tuntuisi kohtuulliselta, että otettaisiin vakituista henkilökuntaa eikä ohjattaisi ostopalvelujen suuntaan, niin kuin näköjään tässä on käymässä.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin olen hyvin iloinen, että valtuutettujen toimintakertomuksesta on syntynyt näin vilkas ja hyvä keskustelu. Osin asiat ovat vanhoja ja osin uusia.

Ensinnäkin ed. Tiusasen toivomus siitä, että dementiaaläkkeiden korvattavuus näkisi pian päivänvalonsa. Kyse on pitkälti siitä, esitteleekö valtioneuvosto eduskunnalle sellaisen budjetin, että lääkekorvauksiin Kelalla on yhä enemmän käytettävissä rahaa. Tähän asti linja on ollut tiukka. Se käytännössä tarkoittaa sitä, että kun rahamäärät eivät kasva, on jopa ollut säästöjäkin, niin jotakin muuta lääkettä ei sitten jatkossa korvata, jos otetaan uusia lääkkeitä tilalle.

Nämä uudet lääkkeet ovat sitä paitsi hyvin kalta.

Ei tämä ole Kelan syy, vaan ihan yhteinen syy valtioneuvoston ja eduskunnan kanssa, ja on jouduttu sitten tälle tielle, että hyvin tarkkaankin on katsottava uusien lääkkeiden korvattavuusasiat, voidaanko niitä ottaa korvauksen piiriin vai ei.

Edustajille Aittoniemi, Elo ja Kukkonen työkyvyttömyyseläkehakemuksien hylyistä sen verran vain selkeyttävänä, että kun hylkyjä olemme seuranneet, ja olemme seuranneet niitä hyvin tiiviisti, siellä liikutaan samoissa prosenttimääriissä kuin on monta vuotta oltu. Kun valitetaan hylkypäätöksistä, niin 20 prosenttia ylemissä päättäenasteissa muuttuu. Tämä kertoo siitä, että ei Kelan käytäntö ole millään tavoin kovenut tai huonoon suuntaan menevä. Pääosinhan hakemukset hyväksytään ja ne eivät tule koskaan kansanedustajien tietoon. Ne, jotka hylätään, tulevat meidän tietoomme ja antavat sellaisen kuvan, että tämä on hyvin laaja, iso ongelma.

Täällä lääkkeeksi on esitetty lausunnon antavan lääkärin mukaista päätöstä. Sen te, hyvät kollegat, ymmärrätte, että se ei voi tulla täysin sellaisenaan kyseeseen siksi, että silloin päätöspäätökset ovat hyvin erilaiset. Kansalaiset ja etuuden hakijat eivät saa samaa kohtelua, koska lääkäreillä on hyvin erilaisia käsityksiä siitä, kuka on työkyvytön ja kuka ei. Siinä mielessä yhdenmukaisuus edellyttää tietynlaista koordinoitua, jota nyt tehdään tällä tavalla keskitetysti.

Mutta en minä pidä näitä puheenvuoroja täysin tarpeettomina. Koko eläkepolitiikka on mielestäni sillä tavoin nurinkurista, että meillä henkilöt, jotka ovat jo varsin sairaita ja loppuun palaneita, eivät tahdo päästä eläkkeelle. Sitten meillä menee eläkkeelle nuorehkoja, hyväkuntoisia ihmisiä, jotka voisivat jatkaa työtään aivan hyvin. Tässä on vielä se kummallisuus, että nämä henkilöt, jotka pääsevät varhain eläkkeelle, ovat tulopuoleltaan ihan sieltä huippupäästä. Ne, jotka eivät työkyvyttömyyspäätöksiä tahdo saada, ovat sosiaalisesti huonommassa asemassa.

Me menemme tarkastusmatkalla Turussa erityisesti tutustumaan kuntoutusyksikköön, jossa Kelan puolelta pyritään tällaiset rajatapaukset selvittämään. Haluamme tietää, missä määrin siellä työkyvyttömiksi arvioidut henkilöt tulevat työkyvyttömyyden piiriin eli saavat myönteisen päätöksen. Tämä on valtuutetuille ollut projekti, jota tiiviisti hoidamme ja pyrimme saamaan näistä käytännöistä sellaista selvyyttä, että se myös

kansanedustajan oikeudenmukaisuuden seulan läpäisisi.

Lääkärinlausuntohan ei yksin ratkaise eläkepäätöstä. Ratkaisua tehtäessä haetaan hyvin laajalti tietoja. Tässä mielessä jälleen kerran haluan korostaa tätä puolta: ei lääkärinlausunto yksinään ratkaise eläkepäätöstä.

Vielä haluan toistaa sen, mihin ministeri Mönkärekin on täällä asiana puuttunut. Lääkäreitä pyritään kouluttamaan vakuutuslääketieteellisesti entistä enemmän peruskoulutuksessa ja myös jatko- ja täydennyskoulutuksen osalta asia on otettu Kelan puolelta yhdeksi merkittäväksi projektiksi.

Ed. J. Kukkoselle kansainvälisistä asioista vain sen verran, kun ihmettelitte, miksi valtuutetut eivät ole puuttuneet tähän asiaan vuoden 1997 toimintakertomuksessa. Vastaan, että siksi, kun se oli vuoden 1996 toimintakertomuksen käsittelyn yhteydessä ja se asiana siirtyi Kelan, mutta ennen kaikkea sosiaali- ja terveysministeriön selvitettäväksi asioiksi. Aivan niin kuin totesitte, työryhmä saa työnsä suoritettua loppuun tänä vuonna toukokuun loppuun mennessä. Emme ole tavallaan selvityksen alaiseen asiaan halunneet puuttua, vaan odotamme, mitä sieltä nyt tulee tämän ongelman selvittämiseksi. Olemme ed. Kukkonen kanssa molemmat toimineet aktiivisesti ja tavallaan potkineet tämän asian perään, sen tiedän. Ainakin omasta puolestani toivon todella, että tämä epäkohta, jossa nimenomaan syntyy epätietoisuutta, saadaan lainsäädännöllä tai ohjeistuksella sellaiseksi, että asiaan ei jatkossa tarvitse enää palata, kun tehdään riittävät päätökset.

Työterveyshuolto niillä työnantajilla, jotka ovat vastuussa ulkomailla työskentelevistä, on jossain määrin minulle uusi asia. En tunne asiaa paremmin, ja tässä mielessä kiitän ed. Kukosta siitä, että salissa tulee valtuutettujen työtä tukevia puheenvuoroja. Voimme tähän jatkossa puuttua. En todellakaan tässä ja nyt pysty antamaan mitään täsmällistä vastausta, miksi vuoden 1995 hakemukset ovat vielä käsittelemättä Kelan puolella.

Ed. Viljamaalle asiasta, joka liittyy ajankohitaiseen avohoidon ja laitoshoidon käytäntöjen, voiko sanoa, muuttumiseen. Kävin tänä päivänä sosiaali- ja terveysministeriössä oikein tarkistamassa, miten hyvin siellä tunnetaan asia ja missä määrin Kela on ollut aktiivinen ministeriön suuntaan. Minulla on nyt se käsitys, että tässä päästään yhteisille linjoille. Joka tapauksessa tämä on asiana 28 päivänä valtuutettujen yleis-

kokouksessa käsiteltävänä, jolloin me saamme selonteon, mitä tässä on tapahtunut ja onko tapahtunut jotakin aikaisempien käytäntöjen vastaista.

Ed. Väistö, opintotukipäätöksistä ja siitä optimismista meillä on tukena se, että tällä hetkellä toiminnat rullaavat joka tapauksessa jo täysin. Toivomme, että ruuhkaan, joka tietysti syntyy alkusyksystä, on nyt valmistauduttu sillä tavoin, että neljän viikon toimintaraja ei ylitä. Sitä toki seuraamme tulevana syksynä, ja paineet valtuutettujen puolelta asiaan ovat olemassa.

Ed. Lahtela, keskushallinnon henkilökunnan lisääntyminen todella johtuu pitkälti atk-järjestelmistä, mutta se on enemmänkin ohjelmointityöhön liittyvää työtä kuin jotakin muuta suoritusta. Ohjelmointi joudutaan tekemään luonnollisesti yhdessä paikassa, Helsingin päässä, ei siinä sen kummempaa ole.

Ostopalveluista ja niiden lisääntymisestä. Tämä on aika normaalia käytäntöä. Virastot laajemminkin pyrkivät siihen, että kaikkea ei kannatakaan tehdä omin päin, jos asia osataan tehdä paremmin jossakin muualla. Totean vain, että Kelan hallinto- ja toimintokulut ovat varsin vertailukelpoiset esimerkiksi vakuutusyhtiöiden suuntaan. Meillä ei ole siinä suhteessa mitään hävettävää.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Kuningas Huuhtanen sanoi, että eläkkeen myöntämiseen vaikuttavat monet muut syyt lääkärinlausunnon lisäksi, niin minä myönnän sen, tosin vähän kyynisesti sikäli, että siihen tietysti vaikuttaa se, paljonko on rahaa käytettävissä. Toisin sanoen, kun päältä 30 prosenttia hylätään hakemuksista, oli päätä tai ei, niin se on siinä silloin ja sillä siisti. Nämä asiathan ovat hyvin merkittäviä.

Mutta on lähdeittävä siitä, että jos kentältä lääkäri antaa lausunnon — yksityislääkärit voidaan heittää vallan pois, niiden lausunnoilla ei varmaan paljon ole arvoa — ja sellainen lääkäri, joka on kunnanlääkärinä tai keskussairaalaissa lääkärinä ja muuta, ja hän antaa perustellun lausunnon, niin kyllä vähin vaatimus on se, että jos tällainen eläkehakemus hylätään, jossa lääkärinlausunto on selkeä eikä siinä ole mitään epäluotettavaa, niin silloin Kelan lääkärin täytyy itse nähdä ja tutkia tämä asia, omalla virkavastuullaan katsoa, onko näin, kuin todistus on, ja sitten perustella se, minkä vuoksi annettu lääkärinlausunto on virheellinen.

Tässä pitää alkaa pikkuhiljaa käymään lääkä-

rin omantunnon päälle myös, koska he kunnian ja omantunnon kautta kirjoittelevat näitä lausuntoja. Kyllä jotakin vastuuta täytyy tässä yhteiskunnassa olla.

Kyllä siitä on lähdeittävä, että jos hylkäävä päätös annetaan ja virkalääkäri on pohjan antajana tälle asialle lääkärinlausunnon kautta, Kelan lääkärin täytyy silloin nähdä tämä ja tutkia itse tai jokin tällainen järjestelmä olla. Muuten yhteiskunnassa ei luoteta näihin asioihin alkuunkaan. Luottamus on mennyt ajat sitten.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Ed. Huuhtanen kiinnitti huomiota eläkeratkaisujen osalta erääseen minusta hyvin tärkeään kysymykseen, yhteiskunnalliseen kysymykseen. Se liittyy siihen, että usein — ainakin siltä näyttää — myönteisen päätöksen saavat ne, jotka ovat yhteiskunnassa paremmassa taloudellisessa asemassa, ja vaikeampi myönteisen eläkeratkaisun saanti on niillä, jotka ovat heikommassa asemassa.

Aiemmissa tehtävissäni tämä asia tuli esiin maaseudun ihmisten osalta, viljelijäväestön eläkeratkaisujen osalta. Ed. Huuhtanen tietnee, miten usein ja miten tarkoin silloin ja varmasti sen jälkeenkin seurattiin toimikuntatyönä eri eläkelaitosten ratkaisulinjaa ja lopulta kuitenkin päädyttiin siihen, että ei eri eläkelaitosten ratkaisulinjassa kovin suurta eroa kokonaisuudessaan ollut, ehkä kuitenkin aina tarkentamisen sijaa. Ymmärsin nyt niin, että myös Kelan osalta tällaista koulutusta ja seurantaa ratkaisijoiden ja lääkäreiden osalta on lisätty ja ollaan lisäämässä. Tämä on hyvin tärkeää myös yhteiskunnallisena oikeudenmukaisuuskysymyksenä ja tietysti kunkin eläkkeelle hakeutuvan omana henkilökohtaisena asiana. On todella onnettomia tapauksia, jotka eivät ole päässeet eläkkeelle monista yrityksistä huolimatta ja varmasti sen ansaitsisivat.

Tähän liittyy vielä yhtenä ryhmänä valitettavasti lisääntyvä joukko sairauden piiriin joutuneita, ja he ovat psyykkisistä sairauksista kärsivät. Ilmeisesti heidän osaltaan on ratkaisupuoli vielä hankalampi, mikäli olen tietoihin, joita meille edustajille toimitetaan, saanut tutustua. Joka tapauksessa eläkepolitiikan hoito on hyvin tärkeää ja siinä myös yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus. Kunkin eläkettä hakevan kannalta on hyvin tärkeää, että oikeudenmukaisuus toteutuu.

Ed. Huuhtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käytännöistä voin lyhyesti todeta sen, että Kelan päätöksethän kaiken kaik-

kiaan tulevat vähenemään erittäin paljon. Nykyisen hallituksen ja eduskunnan päätöksellä kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus tarkoittaa sitä, että yhä harvemmalle suomalaiselle tulee ylipääntänsä tarvetta asioida eläkeasioissa Kansaneläkelaitoksen kanssa ja asia siirtyy työeläkepuolelle. Siellä ei ole mitään koordinoitua tällä hetkellä työkyvyttömyysperusteiksi, ja pelkään, että vasta tulevaisuudessa meillä on sellainen sekamelska syntymässä, jossa puhuttavaa riittää paljon enemmän, mutta ei enää Kansaneläkelaitoksen yhteydessä.

Ed. El o : Arvoisa puhemies! Uskon, mitä työkyvyttömyyseläkkeiden myöntämisperiaatteeseen tulee, että me kansanedustajat olemme kaikki yksimielisiä siitä, että oikeudenmukaisuuden pitää olla peruslähtökohta. Mutta olen huomannut, että monissa asioissa meillä edustajilla vähän yhteiskunnallisesta näkemyksestä johtuen on erilaisia käsityksiä oikeudenmukaisuudesta. Mutta uskon, että tässä suhteessa olemme kaikki samaa mieltä. Minusta sillä, näkeekö lääkäri potilaan vai ei, on aikamoinen merkitys, olkoonkin, että varmasti paljon lääkäri pystyy myös päättämään lausunnoista.

Mitä tulee, ed. Huuhtanen, prosentteihin, joista puhuitte korokkeella, prosentit sinänsä ovat tietysti tärkeitä, mutta en usko, että ne välttämättä osoittavat sitä, että oikeudenmukaisuus olisi aina yksilötasolla toteutunut. Oikeastaan tiedustelisinkin ed. Huuhtaselta, onko viime vuosina, niin kuin yleinen käsitys on, työkyvyttömyyseläkkeiden myöntäminen tehty entistä vaikeammaksi eli onko työkyvyttömyyseläkkeelle pääseminen tullut entistä vaikeammaksi.

Puhemies! Se, mitä ed. Huuhtanen sanoi työeläkepuolesta, on pitänyt aina paikkansa. Tämä sama ongelma on yhtä hyvin Kelan puolella kuin myös työeläkelaitospuolella. Kun alueen lääkärit sanovat, ja monta kertaa tosiaan usea lääkäri, henkilön olevan työkyvytön, myös työeläkepuolella on todettu, että työkyvyttömyysperustetta ei ole olemassa. Usein myös, niin kuin ed. Huuhtanen tietää, Telan puolella on annettu erilainen päätös kuin on ollut kansaneläkelaitospuolella.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Elolle haluan todeta, että työeläkepuoli ja kansaneläkepuoli ovat pyrkineet yhteispäätöksiin. Viime vuosina on ollut erittäin vähän erilaisia päätöksiä. Mutta nyt, kun Kansaneläkelaitos samalla toimi koor-

dinaattorina ja linjan luojana, niin tämä rooli häviää, koska ei ole enää kansaneläkehakemuksia olemassa, on vain työeläkehakemuksia. Varmasti syntyy erilaisia käytäntöjä, joihin syntyy myös tyytymättömyyttä.

Varsinaisesti kysymykseenne siitä, onko työkyvyttömyyden suhteen tiukennettu linjaa, totean, että jos siinä tarkastellaan nimenomaan ylempää valitusastetta — siellähän on kaksi valitusastetta, tarkastuslautakunta ja vakuutusosasto — siellä tapahtuneet muutokset ovat pysyneet samalla tasolla eli korjauksia ei ole tehty päätöksiin sen enempää kuin menneinä vuosina. Mutta hakemusten määrähän on lisääntynyt kaiken kaikkiaan paljon, koska ihmiset ovat näinä vaikeina murroksen aikoina pyrkineet ratkaisemaan oman toimeentulonsa ja selviytymisensä pyrkiytymällä eläkkeelle tavallista enemmän, mikä sekin on inhimillistä.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kommentoin paria keskustelussa esiin nousutta asiaa.

Ed. Huuhtanen on täysin oikeassa siinä, että ei ole Kelan syy, ettei uusia kalliita dementiaalääkkeitä pystytty ottamaan korvausten piiriin. Haluaisinkin osoittaa hallitukselle vahvan viestin, että siellä ryhdyttäisiin tarkastelemaan lääkekorvausten kokonaistaloudellisia hyötyjä. Esimerkiksi juuri dementiaaläkkeillä voidaan selkeästi lyhentää laitoshoidojaksoa, jolloin yhteiskunnan varoja voidaan aivan todistettavasti säästää. Toki dementiaaläkkeiden korvaaminen edistäisi myös potilaiden keskinäistä tasa-arvoa. Vähävaraisilla ei ole mahdollisuutta omalla rahallaan kustantaa kallista lääkettä, joka kuitenkin lisäisi elämän laatua ja inhimillisyyttä viimeisiin elinvuosiin ja -päiviin.

Totean vielä, että oli hyvä, että ed. J. Kukkonen otti esiin lähetystyöntekijöiden ja kehitysaputyöntekijöiden väliinputoaja-aseman sosiaaliturvassa. Kyseessä on pienehkö ryhmä, mutta näille perheille asia on todella suuri. Toivon, että ed. Kankaanniemen lakialoite, joka sai varsin runsaasti eduskunnassa tukea, voisi edetä pikaiseen tahtiin.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Kaiken varalta tulin korokkeelle, jos menee kaksi kolme minuuttia.

En voi olla puuttumatta yhteen asiaan, jota jo viime vuonna olen yrittänyt ajaa, ja vieläkin se on kesken, mutta keskenhän se ei jää. Kertomuksensa lukee kauniisti ”lähellä asiakasta”, lukee ”pal-

velut”, lukee, kuinka yhteistyö kuntien ja viranomaisten kesken paranee ja on hyvä ollut ja vielä ehkä olisi parantamisen varaakin.

Kun ed. Huuhtanen on tästä asiasta erinomaisen hyvin perillä ja käy tarkastusmatkoja tekevässä, hän voi katsoa myös tapausta, joka viime vuoden keväällä sattui Oulussa sotaveteraanien osalla. Kertaan sitä hyvin lyhyesti.

Oulun sosiaalitoimisto olisi halunnut rintamamiehille lähettää tiedot, minkälaisia etuisuuksia heillä olisi saatavana, minkälaista kuntoutusta. Samalla he olisivat kyselleet, minkälaisia toivomuksia mahdollisesti olisi olemassa. Mutta kun sosiaalitoimistolla ei ollut heidän osoitteitaan eikä nimiään tiedossa ja he tiesivät, että ne ovat Kansaneläkelaitoksella Oulussa saatavana, he esittivät pyynnön, josko sieltä saisi osoitetiedot ja nimitiedot, jotta voitaisiin lähettää nämä tiedot henkilökohtaisesti. Kansaneläkelaitos kieltäytyi tietosuojaan nojaten. Siis asiakkaan tietosuoja on laadittu tietenkin asiakkaan etua suojelemaan eikä päinvastoin. Tässä suorastaan asiakkaan etua loukattiin.

Kyselin samasta asiasta kyselytunnilla tässä salissa ministeri Mönkäreeltä. Hän sanoi jotenkin niillä sanoilla, että toki näitä tietoja välttämättä ei olisi tarvinnut antaa mutta viitaten siihen ja siihen pykälään ja lakiin Kansaneläkelaitos olisi ollut velvollinen ottamaan vastaan valmiit kirjekuoret ja postittamaan ne asianomaisille henkilöille, koska postituskone heillä oli olemassa. Luulin, että asia on kunnossa, ja olin jo ihan tyytyväinen, että sain sillekin vuodelle jotakin hyvää tehtyä. Mitä sitä hulluja? Oulun toimisto otti yhteyttä tietosuojavaikuttettuun eli tietosuojavaikuttetun toimistoon ja sai sieltä edelleenkin kiellon, ettei näinkään voi menetellä, eivätkä asiat tulleet kuntoon siinäkään vaiheessa.

Muutaman kuukauden päästä yllättäen Oulun kaupungin sosiaaliviranomaiset saivat samaisesta toimistosta näitten rintamamiesten nimet ja henkilötunnukset, niitä oli noin 4 000 henkeä, siis nimet ja henkilötunnukset, mutta tietosuojaan nojaten ei vielääkään voitu antaa osoitteita. Siis näistä kansalaisista, jotka olivat tapelleet viisi vuotta meidän etuumme, että me saamme viettää itsenäisen Suomen juhlia täällä, ei voida antaa osoitetietoja, että voisi toimittaa nämä asiakirjat heille perille. Nyt jouduttiin Oulun tietokoneella yhdistämään väestökirjatietoja ja näitä henkilötietoja yhteen. Viimein viime joulun aikoihin saatiin lopultakin lähtemään nämä asiakirjat. Siinä muutama sata veteraania kerkisi jo

kuolla tai tulla muuten niin huonoon kuntoon, ettei enää merkitystä tällä kirjeellä olisi ollutkaan.

Tällaista tapahtui siis viime vuonna, kun Suomi 80-vuotisjuhliin vietti ja sai viettää meidän veteraaniemme ansiosta. Ei ole millään tavalla eduksi eikä kunniaksi Kelalle, että heidän asiakaskohtelunsa on tämän tyyppistä. Luulisi, että myös rintamamiesveteraanit ovat Kelan asiakkaita. Asia on todellakin vielä kesken, mutta joku tässä kuitenkin jotakin tulee saamaan ansionsa mukaan vielä ennen kuin asia on loppuun käsitelty.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Vielä henkilöstöasiaan, josta on todettu. Ed. Huuhtanen meni aidan alta, mistä on matalinta mennäkin. Atk-keskuksen osaltahan on lisäystä 13 henkilöä, joten siihen jää lähes 40 henkilöä vielä yhä edelleen kasvua keskushallinnon osalta. Minusta keskushallinnossa kuitenkin, kun katsotaan, että henkilömäärä on 1 235 kokonaisuutena ja 5 000 on koko porukka, toivoisi jatkossa sen tyyppistä keskustelua, voidaanko sieltä hajauttaa tätä henkilöstöä tuonne alueille. Siellähän oikeastaan tehdään palvelutyö suoraan ihmisten kanssa; täällä lukee, että 17 miljoonaa kontaktia, henkilöyhteydenottoa taikka asiakaskontaktia on vuoden aikana tapahtunut. Se on valtava määrä. Se paikallistoimistotyö, jossa on 3 576 ihmistä, sehän kontaktit ottaa vastaan, mutta kaikki muu on hallinnossa sellaista työtä, joka suoraan välittömästi ei liity ihmisten palvelun tehtävään. Se on tietysti tarpeellista työtä, mutta toivoisin, että sitä ylintä porrasta, joka tässä näyttää paisuvan, keskushallintoa, voitaisiin karsia jatkossa ja nekin rahat käyttää vaikka dementialääkkeisiin tai mihin hyvänsä, jos saadaa tehostettua systeemiä.

Ed. Viljamaa: Arvoisa rouva puhemies! Olin ihan tyytyväinen, että Kelan valtuutettujen puheenjohtaja ed. Huuhtanen sanoi, että avohoitolaitoshuoltoasia on nyt käsiteltävänä ja pohdittavana. Haluaisin tähän lisätä, koska minulla on kirjoitelmia todisteena siitä, että Kela on niin paikallisella tasolla kuin konttorista lähettänyt kirjeitä, ohjeita muuttuneesta käytännöstä, että siten asia todella on muuttunut. Todisteena ovat nämä kirjeet, joten minusta on todella hyvä, että asia pohditaan kaikkien tahojen kanssa, ettei tehdä vahinkoa.

Ed. Räsänen esille ottama asia, lääkkeiden kansantaloudellinen näkökulma ja lääkekor-

vausten kokonaistaloudellinen hyöty, on ollut useasti sosiaali- ja terveysvaliokunnan eri lausunnoissa myös esillä. Tuntuu siltä, että valtiovarainministeriön pitäisi myös tästä asiasta vakuuttaa, jotta asiassa edettäisiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

5) Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran toimintakertomus vuodelta 1997

Lähetekeskustelu
Kertomus 6/1998 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. K a r j u l a : Arvoisa rouva puhemies! Sitran toimintakertomukseen liittyen haluaisin ottaa esille kolme keskeistä näkökohtaa. Minusta Sitran toiminnassa on erityisen merkittävää pk-yritysten siemenrahoitustoiminta, joka on kehittynyt myönteisellä tavalla. On useita uusia innovatiivisia yrityksiä, jotka ovat tätä kautta löytäneet rahoitusväylän.

Toinen hyvin merkittävä asia on innovatiivisten hankkeiden synnyttäminen. Ihan tähän haluaisin erityisesti puuttua, että meidän tulisi enemmänkin ehkä paneutua siihen, millä tavalla Sitra voi toimia myös jatkossa merkittävien kansallisten kehittämishankkeiden toteuttajana nimenomaan siinä muodossa, että verkostotalouden kansallinen rakentuminen voi vahvistua.

Kolmantena erityisasiana, jossa oikeastaan viime vuoden aikana ei ole tapahtunut merkittävää edistymistä, ovat toimiala- ja alueelliset rahastot. Jos ajatellaan seudullisen kehittämistyön vauhdittumista, meidän pitäisi löytää ehkä entistä vahvempia yhteistyörakenteita paikallisten rahoittajien, alueen kuntien ja Sitran toimesta, että saadaa todella riittävä rahastopääoma riskirahoitusta vaativien hankkeiden eteenpäin viemiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

6) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi rikoslain 1 luvun 13 §:n sekä 29 luvun 5 ja 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 45/1998 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 7) ja 8) asiasta.

Keskustelua ei synny.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

7) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvän pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä ja sellaisen lahjonnan torjumisesta, jossa on osallisina Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä, tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi rikoslain muuttamisesta

Hallituksen esitys 46/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

8) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamilla ennakkoratkaisuilla koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 47/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

9) Lakialoite laiksi rikosrekisterilain 4 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 26/1998 vp (Päivi Räsänen /skl)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Räsänen: Arvoisa rouva puhemies! Itse asiassa kävin pyytämässä puhujakorokkeella puheenvuoroni jo istunnon alkuvaiheessa, ja aluksi tämä puheenvuoropyyntö näkyikin listalla, mutta luulen, että jokin vika on näissä koneissa, kun sieltä puhujien nimet puuttuvat. Mutta todellakin olin jo pyytänyt hyvissä ajoin puheenvuoron.

Tässä lakialoitteessani ehdotetaan mahdollistettavaksi rikosrekisteritietojen luovuttaminen lapsia kohtaan tehdyistä rikoksista langetettujen tuomioiden osalta silloin, kun henkilö hakee sellaisiin työtehtäviin, joissa työskennellään lasten kanssa, esimerkiksi peruskoulun opettajan, päivähoitajan tai lastenkodein työntekijän virkoihin.

Maamme lainsäädäntö lasten suojelemiseksi seksuaaliselta hyväksikäytöltä ja sille altistumiselta on jatkuvasti kehittynyt, mutta edelleen se on tietyiltä osin valitettavasti puutteellinen. Aloitteessani kiinnitän huomiota siihen epäkohtaan, että jopa kärsitty vankilatuomio lapsen kohdistuneesta seksuaalirikoksesta tai väkivaltarikoksesta ei estä saamasta työpaikkaa alalta, jossa työskennellään lasten kanssa. Tunnetaan tapauksia, joita on julkisesti käsitelty ja joissa hyväksikäytöstä tuomittu lasten kanssa työskennellyt on onnistunut saamaan uudelleen saman alan työpaikan, jonka seurauksena on ollut jälleen lukuisa joukko hyväksikäytettyjä lapsia. Muutama vuosi sitten käsiteltiin tapausta, jossa vantaalainen opettajan virkaan valittu henkilö, joka oli aiemmin tuomittu pienten poikien hyväksikäytöstä, syylistyi jälleen useiden opetettavien hyväksikäyttöön. Työnantajalla ei ole nykyisellään mahdollisuutta eikä laillista oikeutta tarkistaa näihin virkoihin hakeutuvien henkilöiden taustoja.

Tässä yhteydessä tulee kiinnittää huomiota siihen, että erityisesti pedofiiliarikosten uusiutumistaipumus on erittäin suuri. Tuomionsa kärsinyt pedofiili syylistyy varsin todennäköisesti uudestaan lasten hyväksikäyttöön, jos hän vain siihen saa tilaisuuden. Ratkaisuna tähän ongelmaan mielestäni tulisi säätää lasten kanssa työskentelyä sisältäviin työtehtäviin hakevien taustojen selvittämisen mahdollisuudesta. Työnantajalla tulisi olla mahdollisuus saada tiedot lapsiin kohdistuneista rikoksista langetetuista tuomioista.

Vastaavanlaisia taustaselvityksiä tehdään eräillä muilla aloilla, esimerkiksi poliisin virkoja täytettäessä tai Puolustusvoimissa. Ajattelenkin,

että mikäli ylinopeussakot voivat eräillä aloilla toimia esteenä koulutuksen ja työn saannille, niin puolustuskyyttömään lapseen kohdistuneiden rikosten selvittämisen ei pitäisi olla kohtuuton edellytys työskentelylle lasten kanssa. Norjassa ja Yhdysvalloissa on voimassa tämän sisältöiset säädökset. Norjassa tämä laki on ollut voimassa muutaman vuoden ajan.

Korostan kansainvälisistä velvoitteistamme YK:n lastenoikeuksien julistuksen koulutusta ja hyväksikäyttöä koskevia pykäläiä, jotka velvoittavat valvomaan lapsen turvallisuutta käsillä olevan ongelman suhteen. Viitataan myös esitykseen uusista koululaeista, joissa taataan lapselle oikeus turvalliseen oppimisympäristöön, mihin luonnollisesti sisältyy oikeus välttää seksuaaliselta ahdistelulta. Koulutuksen järjestäjällä pitäisi olla myös välineet valvoa oppilaiden turvallisuutta.

Lainmuutoksen yhteydessä tulee asetuksella säätää kysymykseen tulevasta ammattiryhmistä tarkemmin sekä säädöksen muusta tarkemmasta soveltamisesta. Ilmeistä on myös se, että nykyistä rikosrekisteriasetusta tulee sen 2 §:n osalta muuttaa, jotta esimerkiksi lapsiin kohdistuneet väkivaltarikokset pystytään erittelemään.

Ed. Karpio: Rouva puhemies! Ed. Räsänen puuttui sinänsä mitä tärkeimpään asiaan. Myös meillä lakivaliokunnassa on koko talvi käsitelty rikoslain kokonaisuudesta. Siinä yhtenä kohtana on nimenomaan nämä lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset. Näyttää myöskin siltä, että hallituksen esitystä, mikä nyt siellä on käsiteltävänä, tullaan myöskin näiltä osin tiukentamaan.

Ne perusteet, mitä ed. Räsänen äsken totesi, ovat tulleet kyllä myöskin moneen otteeseen asiantuntijalausunnoissa esille jo nyt valiokunnassa. Arveluttavaa kuitenkin, arvoisa puhemies, mielestäni on, mikäli työnantajalla olisi oikeus saada rikosrekisteriotteet työpaikan hakijasta, jos hän katsoo sen aiheelliseksi. Mielestäni voisi olla päinvastoin parempi niin, että luotettavuus voitaisiin selvittää tavalla, että työnantaja velvoittaa työpaikan hakijan esittämään rikosrekisteriotteen.

Ed. Räsänen: Arvoisa rouva puhemies! On todettava se, että toivomani muutos voitaisiin ilmeisesti tyydyttävästi hoitaa myös pelkästään rikosrekisteriasetusta muuttamalla. Toivoisinkin, että kun lakivaliokunta nyt rikoslainsäädännön uudistusta seksuaalirikosten osalta kä-

sittelee, tämä asetuksenmuutostarve kirjattaisiin selkeästi sinne lakivaliokunnan mietintöön.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

10) Lakialoite laiksi tuloverolain 124 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 30/1998 vp (Veijo Puhjo /va-r ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Elo: Puhemies! Todella ed. Puhjo ei ole nyt paikalla, enkä esiinny hänen sijastaan, mutta haluan tästä asiasta kuitenkin — anteeksi, ed. Puhjo onkin tullut paikalle — puhua, koska minun mielestäni tämä on hyvin mielenkiintoinen ja monessa mielessä kannatettava aloite.

Totesin täällä pari päivää sitten, että presidentti Koivisto käytti muutama viikko sitten hyvin mielenkiintoisen ja paljon julkisuutta saaneen puheenvuoron, missä hän totesi oikeastaan meille kaikille kansanedustajille tutun asian siitä, että tulojen verotusta pitäisi alentaa. Toisaalta mielenkiintoista oli se, että presidentti Koivisto puhui enemmänkin siitä dynamiikasta, joka hänen mielestään syntyy siitä, kun tuloverotusta alennetaan. Hän ei esittänyt esimerkiksi vaatimusta siitä, että pitäisi kompensoida jotenkin tämä tuloverojen ja eläkkeiden verotuksen alenema.

Nythän valtiovarainministeriö on yleensä lähentynyt siitä, että kaikki veronalennukset, jotka annetaan, otetaan jossakin muussa muodossa takaisin. Olen sitä voimakkaasti kritisoinut, koska edelleenkin olen sitä mieltä, että meidän maamme 90-luvun yksi suurimpia virheitä on ollut liian kireä tulojen ja eläkkeiden verotus. Sitä näyttää olevan valtiovarainministeriön erittäin vaikea myöntää, koska siinä on myös omalta osaltaan ollut siemen suurtyöttömyyden aikaansaamiseen. Tosin, niin kuin olen monta kertaa täältä myöntänyt, varmaan monia muitakin syitä on.

Tässä ed. Puhjo ja muut allekirjoittajat ehdottavat, että siirryttäisiin pääoma- ja yhteisöveroon, joka määrältään olisi 32 prosenttia. Minus-

ta tämä asia on todella keskustelemisen arvoinen ja joitakin ajatuksia siitä.

Mitä tulee pääoma- ja yhteisöverokehitykseen maassamme, nykyinen järjestelmähän luotiin 90-luvun alussa. Siinä yhteydessä päätettiin, että pääomaver- ja yhteisöveroprosentti on 25 prosenttia. Tässä on hyvin mielenkiintoista se, että tuntuu siltä, että kaikki kansanedustajatkaan eivät ole huomanneet sitä, että itse asiassa mitään logiikkaahan ei ole välttämättä siinä, että pääomaveroprosentti ja yhteisöveroprosentti on sama. Palaan myöhemmin tähän näkemykseen. Joka tapauksessa me olemme nyt käyttäneet ensin 25 prosentin verokantaa ja sen jälkeen vuoden 96 alusta lähtien 28 prosentin verokantaa.

Voidaan sanoa, puhemies, että viime vuodet ovat, kuten talouskehitys maassamme osoittaa, olleet otollista aikaa pääomien muodostumiselle. Sekään ei kuitenkaan ole aivan yksinkertainen eikä kovin helppo asia yhteiskunnan talouden kannalta. Pääomille otollinen muun muassa verotus on aiheuttanut sen, että tänne Suomeen on houkuteltu ennätysmäärin nyt ulkomaista rahaa. Itse asiassa väitän tästä, ehkä jo toisen kerran kyllä tällä viikolla, että maahamme on syntymässä pörssikupla, joka laukeaa parin vuoden kuluttua viimeistään.

Todettakoon nyt, että emeritus professori Jouko Paunio kirjoitti tästä aiheesta muutama päivä sitten Helsingin Sanomissa. Hän totesi muun muassa, että viime vuonna tuli maamme pörssiin 21 miljardia ulkomaista rahaa. Siinä ei ole mitään pahaa, että maamme pörssiin tulee ulkomaista rahaa, mutta me olemme oikeastaan aivan saman tilanteen edessä kuin 80-luvun lopulla, kun rahaliikkeet vapautettiin ja ulkomaista rahaa tänne tuli, nyt tulee rahaa vähän toisessa muodossa, mutta tämä nostaa aivan ennennäkemättömällä tavalla Suomen pörssikurssien hintoja. Siitä aiheutuu todella suuri vaara, niin kuin professori Paunio sanoo, jos ja kun lama syntyy tai tulee toisenlaiset poliittiset edellytykset, ettei voida pääomalle näin myönteistä politiikkaa noudattaa kuin on noudatettu viime vuosien aikana. Silloin on aivan varmaa, että ulkomainen raha jos ei nyt kokonaan katoa, kuitenkin vähenee Suomen pörssistä, ja se tulee aiheuttamaan uuden laman. Tämä on kyllä todella suuri vaara.

Todettakoon nyt, että Helsingin pörssikurssit nousivat viime vuonna keskimäärin 40 prosenttia, Nokia ja Hartwall yksistään 300 prosenttia. Kukaan ei voi sanoa, että se perustuisi mihinkään reaalityouteen. Kun Suomen Pankin vielä

nykyinen pääjohtaja, tuleva Euroopan keskuspankin pääjohtaja Sirkka Hämäläinen viime viikolla, kun asiaa häneltä tiedusteltiin, totesi, että 50 prosentin nousu Suomen pörssikursseissa neljän ensimmäisen kuukauden aikana perustuisi reaalityönteeseen, niin ihmettellen kyllä Suomen Pankin pääjohtajan näkemystä.

Jos maan talous kasvaa 4,5 prosentin vauhtia, miten on mahdollista, että sanotaan, että reaalityönteeseen perustuu se, että pörssikurssit nousevat 50 prosenttia. Minusta tämä on asia, joka eduskunnassa ja valtiovarainministeriössä pitäisi todella vahvasti nyt ottaa esille. Tässä on aivan jotain erikoista syntymässä. Toivon, ettemme ole jo myöhässä. En halua olla mikään pahan ilman lintu, mutta kerran vielä sanon, että tämä meille otollinen pääomanmuodostumisaika on aiheuttamassa pörssikuplan, koska se houkuttelee ulkomaista rahaa tänne.

Puhemies! Tähän liittyy vielä se, että kun viime vuonna pörssiyhtiöt tuottivat voittoa noin 30 miljardia markkaa, niin lisättiin osinkojen jakamista ja kun pörssiyhtiöt maksoivat osinkoa 11 miljardia markkaa kaiken kaikkiaan omistajilleen, niin siitä meni ulkomaille runsaat 5 miljardia markkaa. Puhemies! Tässä kannattaa mielenkiintoisella tavalla verrata sitä, miten osinkojen lisäys suhtautuu siihen, kun yritykset ja monet johtavat poliitikotkin tässä maassa sanovat, ettei yrityksillä ole varaa maksaa lisää veroa.

Puhemies! Vuoden 95 tuloksesta pörssiyhtiöt maksoivat 22 prosenttia osinkoa, vuoden 96 tuloksesta 31 prosenttia ja viime vuoden tuloksesta 36 prosenttia. Kun samanaikaisesti esimerkiksi valtiovarainministeriö aivan oikeutetusti on huolissaan maan velkaantumisesta, niin kukaan ei ole uskaltanut ehdottaa yritysverotuksen kiristämistä. Kuitenkin, niin kuin tämä osoittaa, 14 prosenttia kahdessa vuodessa suuryhtiöt, pörssiyhtiöt, maksoivat nyt enemmän osinkoja omistajilleen, joten kyllä kai tässä nyt kohtuuden nimissä, jos velkataakka tosisaan otettaisiin, olisi ollut mahdollisuus myös siihen, että yritysverotusta oltaisiin kiristetty, niin kuin ed. Puhjo tässä aloitteessa esittää.

Minusta nämä asiat pitää ottaa vahvasti esille vaalitaistelun aikana ja myös seuraavaa hallitusohjelmaa laadittaessa. Vielä kerran totean sen, että minusta tuntuu, että valtion velasta puhujia on paljon, mutta siitä todella huolestuneita on erittäin vähän. Puhua on helppo, mutta on eri asia tehdä jotain toimenpiteitä, muutakin kuin panna velanmaksajiksi lähinnä palkansaajat, eläkeläiset ja työttömät, joiden verotusta on ki-

ristetty, ja toisaalta säästöillä yritetään saada aikaan valtion menojen pienennystä. Sinänsä varmasti tämä kaikki on monessa suhteessa ihan oikean suuntaista.

Puhemies! Minun mielestäni ed. Puhjon aloite on oikean suuntainen siinä suhteessa, että se johtaisi juuri siihen, että suuryritykset myös tulisivat mukaan velkatalkoisiin. Kun sitten usein myös vaaditaan suuryrityksiä mukaan työllisyystalkoisiin, niin se on tietysti vähän vaikeampi asia, koska pörssiyhtiöt, suuryhtiöt, tietysti lähtevät siitä, että niiden tehtävä on tuottaa omistajilleen voittoa, niin kuin olen asiaan viitannut. Ei suuryhtiöiden eikä oikeastaan pienempienkään yhtiöiden tehtävä ole työllistää, niin kuin omistajat usein sanovat. Sen takia työllisyysnäkökulmaan vetoaminen siten, että suuryritykset alkaisivat työllistää, on kyllä vähän hurskasta ajattelua, koska eihän yhtiöllä voi olla sen laatuista päämäärää.

Puhemies! Kerran vielä: Yritysverotusta kiristämällä yritykset myös osallistuisivat vähän nykyistä paremmin velkatalkoisiin.

Puhemies! Minun mielestäni siitä voidaan keskustella, onko ed. Puhjon esittämä 32 prosentin veroprosentti pääomaveroksi sopiva vai ei. Minun mielestäni se haarukka on varmasti 30—32 prosentin välissä. On seuraavan eduskunnan asia päättää siitä. Sen jälkeen minun mielestäni se pitäisi myös pitää siinä vähintään seuraava vaalikausi ja ehkä pitempäänkin.

Sitä paitsi me olemme varmasti tulossa siihen, että EU:n puolelta tullaan esittämään entistä enemmän myös pääomaverotuksen harmonisointia, koska me tiedämme, että pääomat liikkuvat hyvin usein sinne ja lähes säännöllisesti sinne, missä niillä on edullisin veroaste.

Puhemies! Ihan lopuksi vielä totean sen, että minun mielestäni, niin kuin alussa totesin, yritysvero eli yhteisövero voitaisiin kyllä irrottaa pääomaverosta. Tiistaina, kun puhuin eräästä muusta asiasta, esitin sen näkemyksen, että me voisimme hyvin tässä tilanteessa esimerkiksi pörssiyhtiöille, suuryhtiöille, asettaa vaikkapa 35 prosentin verokanta, niin kuin Ranskassa on tällä hetkellä. Meillähän pääomaveroprosentti, nykyinen 28 prosenttia, on sentään kohtuullista eurooppalaista luokkaa, mutta yhteisövero eli 28 prosenttia, on ilmeisesti Euroopan alhaisin. Se, mitä minä olen pystynyt tutkimaan, niin se on Euroopan alhaisin vero yrityksillä.

Esimerkiksi kun Ranskan sosialistit tulivat valtaan, he nostivat suuryritysten verotusta, 41 prosenttiin muuten 35 prosentista. Pariisin pörssi

pari, kolme päivää aleni, mutta sen jälkeen, kun pörssi- ja markkinahämmet huomasi, että Ranskan hallitus oli tosissaan, niin sen jälkeen pörssikurssit ovat nousseet sielläkin ennätyslukemiin siitä huolimatta, että yritysvero kiristettiin.

Puhemies! Tämä saattaisi myös omalta osaltaan antaa mahdollisuuden siihen, että pienten ja keskisuurten yritysten verotusta vastaavasti siten alennettaisiin.

Ed. Puhjo: Arvoisa puhemies! Vasemmistoliittolaisena kannan huolta hallitusohjelman toteutumisesta erityisesti siksi, että hallitusohjelman tärkein tavoite, työttömyyden puolittaminen vaalikauden aikana, ei ota toteutuakseen. Vasemmistoliiton osallistuminen hallitukseen perustui luottamukseen, että hallitusohjelma myös toteuttaa siinä esitetyt tavoitteet. Jokainen kansanedustaja on kuitenkin täydellä varmuudella joutunut itse tykönsä toteamaan, ettei työttömyys puolitu vaalikauden aikana.

Kaikki me tiedämme, että puheet työttömyyden oikean suuntaisesta kehityksestä ovat ainoastaan omantunnon selitystä ja äänestäjien pelossa hätävalhettakin, koska todellista, ihmisten taloudellisia ongelmia ratkaisevaa normaaliin työsuhteiden kunnollista lisäystä ei tapahdu läheskään riittävästi. Yksikään patkutyö tai viime vuosina tarkoituksella runsaasti luotujen epätyypillisten työsuhteiden myötä luotu työpaikka ei paranna kansalaisten toimeentuloa. Päinvastoin luotu hätäaputyö tai nykyajan orjatyötapainen hyvään työn laatuun heikosti innostava kiireinen epätyypillinen työ huonontaa elämän laatua ja lisää masennusta aiheuttaen yhteiskunnalle luultujen säästöjen sijasta lisääntyviä sairauskuluja.

Arvoisa puhemies! Tekemämme lakialoite pääomaverokannan nostamisesta 28 prosentista 32 prosenttiin tähtää työllisyyden parantamiseen. Työllisyyden parantaminen vaatii kuitenkin nykyisen hallitusohjelman tarkistamista. Kun me kaikki täällä tiedämme, että työttömyys ei puolitu tämän vaalikauden aikana, on hallituksen tunnustettava tämä kaikkien tuntema riittämätön kehityssuunta. Vaalikausi on loppuillaan, mutta kaikkien kannalta katsoen on silti hyödyllisempää ottaa lusikka kauniiseen käteen kuin antaa jatkuvasti virheellistä kuvaa työttömyyden kehityksestä. Tässä kuussa on jo kolmannen kerran tämän vaalikauden aikana uudistettu työttömyystilastointimenetelmiä.

Ei ole oikein, että nyt tuotetaan nikkaroiden

uudenlaisia tilastoja työttömyyden alenemisesta 40 000 henkilöllä. Nyt olisi päinvastoin oikea aika tarkistaa hallitusohjelmaa. Itsepintaisesta 28 prosentin pääomaverokannasta tulisi nyt luopua ja nostaa se 32 prosenttiin. Tällä 2,5–3 miljardin markan tulonlisäyksellä voitaisiin puolestaan laskea esimerkiksi normaalisti hyvin työllistävien mutta nyt uhanalaisten palvelualojen arvonlisävero. Olen varma, että tätä kautta todellisia työpaikkoja syntyisi ainakin varmemmin kuin nykyisin konstein.

Alhaisen pääomatuloveroprosentin keskeiseksi perusteeksi esitettiin inflaatio. Katsottiin, että inflaation vuoksi osa omaisuuden tuotosta on vain nimellistä eikä inflaatiovoittoja pitäisi verottaa. Viime vuosina inflaatio on kuitenkin merkittävästi hidastunut, joten tätä perustetta alhaiselle verokannalle ei enää ole. Toisena perusteena pidettiin myös laman aiheuttamaa tilannetta maassamme.

Nyt kuitenkin talous on lähtenyt nousuun eikä uutta lamaa ole ainakaan vielä näköpiirissämme. Tältäkin perusteelta on siten pudonnut pohja pois. On outoa, jos omaisuustuloja, jotka eivät perustu työpanokseen vaan usein täysin ansiotomaan arvon nousuun ja keinotteluun, verotetaan työtuloja kevyemmin. Suhteen pitäisi olla pikemminkin päinvastainen. Oikeudenmukaiselta ei tunnu lainkaan se, kun työtön maksaa työttömyysturvastaan lähes saman veron kuin rikas ja hyvin toimeentuleva ihminen pääomatuloistaan. Siksi tuntuu aika erikoiselta, että pääomatulot ja ylipäättään omistamiseen liittyvät tulot ovat aivan erityisessä suojeluksessa.

Arvoisa puhemies! Kolmen viime vuosikymmenen aikana on maamme verokannossa tapahtunut valtava muutos. Eri veronmaksajaryhmien väliset rasitukset jakaantuvat nyt aivan toisin kuin 1960-luvulla, jolloin henkilö- ja yritysverotuksen suuruus jakaantui suunnilleen tasan molempien maksajaryhmien kesken. Esimerkiksi toissa vuonna tavallisten henkilöiden osuus veron maksussa oli noin 70 prosenttia. Tämä muutos on yksi parhaista yhteiskunnallisen vastuun mittareista. Se kuvastaa hyvin nyky-yhteiskuntamme tilaa.

Vuosittain syntyy maassamme yllin kyllin uutta varallisuutta ja julkisuudessakin olemme saaneet lukea yritysmaailman kymmenien miljardien markkojen puhtaista voitoista, joihin ei nykyarvostuksella tässä eduskunnassa saisi koskea. Tässä talossa on päätetty monesti, että tätä potia ei saa käyttää oman kansamme hyvinvoinnin parantamiseen, vaan sille on annettava vapaat

kädet juosta ulos maasta. Tällaista heikkoa huolenpitoa omasta kansastamme on vaikea ymmärtää.

Ehdottamamme pääomatulon tuloveroprosentti 32 ei ole kohtuuton, kun otamme huomioon nykyisen talouskehityksen sekä yritysten mahtavat menestystarinat. Vuonna 1996 osakeyhtiöiden verotettava tulo oli 60 miljardia markkaa. Ehdottamamme 2,5—3 miljardin markan veronlisäys olisi mitätön kokonaisuuteen nähden eikä se huonontaisi yritysten kilpailukykyä käytännössä yhtään. Samalla olisi todennäköistä, että keinottelukin vähenisi.

Koko eduskunnan ja varsinkin vasemmiston velvollisuutena on nyt huolehtia siitä, että yhteiskunnallista vastuuta laajennetaan enenevästi niihin piireihin, joilla siihen on yllin kyllin varaa. Olemme kaikki nähneet sosiaali- ja terveystalouden sekä viimeisimpänä koulupuolen ongelmien kasvavan. Siksi on korkea aika, vaikkakin näin vaalikauden lopulla tarkistaa vielä kerran keinoja työttömyyden vähentämiseksi. Tekemämme aloite ainakin palvelee näitä tarkoituksia.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Suomen pörssi kehitys on rakentunut hyvin pitkälti tyhjän päälle mutta se ei ole ainoastaan Suomen osalta, vaan yleensä teollistuneessa maailmassa tämä kehitys on nähtävissä vähän joka puolella. Jos nyt haluaa oraakkeliksi heittäytyä, olen hyvin pitkälti ed. Elon kanssa samaa mieltä ja on todennäköistä, että romahdus tulee olemaan maailman laajuinen muutaman kuukauden, vaajan vuoden kuluttua. Silloin kun markat ovat karanneet sijoittajien taskuun, mihin ne on sijoitettu korkoineen ja kurssinousuineen, ja samalla tulee romahdus, niin silloin olemme pahemmassa lirissä kuin vuonna 90 ja 91. Eli tähän asiaan täytyy kyllä varautua.

Mitä tulee sitten tähän pääomaverotukseen, niin minä olen ollut sitä mieltä, että sen edestakaisin sahaaminen on turhaa ja olen lähtenyt myös siitä, että suurin ongelma, mikä pitää korjata, on se, että katsotaan, mitkä tulot kulkevat pääomaverotuksen kautta verotettaviksi. Siinä on iso ongelma. Mutta tilannehan on toki muutunut tavattoman paljon pienessä ajassa. Yrityselämä nostaa suuria ja mahtavia voittoja. Näin ollen on perusteltua se, että ryhdytään harkitse-

maan pääomaverotuksen korottamista. Työllisyyteen minä en usko tällä olevan kovinkaan suurta merkitystä. Mutta me tarvitsemme joka tapauksessa yhteiskunnalle verotuloja ja yrityselämä, joka voittoja kahmii ja optioita jakaa, on myös velvollinen ottamaan yhteiskunnan talkoi- siin entistä enemmän osaa.

Näin ollen takkiani kääntäen tässä alan pikkuhiljaa tulla sille kannalle, että pääomaverokantaa tulisi korottaa ehkä sillä tavalla kuin ed. Puhjo esittää, tai sitten jollakin muulla prosentilla.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Ed. Puhjon aloite on ihan hyvä. Itsekin kun vappujuhlapuheessani tämän kokoista prosenttia esitin, niin ei sitä näin nopeasti pidä takkia kääntää. Tähän on olemassa vahvat perusteet, sillä tästä hän ei synny sellaista ilmiötä kuin ed. Elon puheesta olin ymmärtävinäni, että siinä voisi jopa pääoma lähteä pakoon maasta. 32 prosenttia lie- nee EU:n keskitasoa, mitä ed. Puhjo esittää.

Tässä on sellainen isompikin periaatteellinen kysymys, joka pitäisi katsoa koko EU:n sisällä, kun todennäköistä harmonisointia tulee tapahtumaan, miten suhtaudutaan työn verotukseen ja pääomaverotukseen. Lähinnä siltä pohjalta, kun työ on yleensä vähän enemmän ponnistusta vaativaa ja sen palkka hiellä monessa tapauksessa vielä ansaittua, minusta sitä pitäisi verottaa hyvin kevyesti, ainakin kevyemmin kuin pääomatuloa. Pääomatulo tulee sängyssä selällä maa- ten joissakin tapauksissa. Hyvin usein tietysti sijoittajat voivat hikoilla siitä, tuleeko isompi prosentti vai pienempi, mutta pääsääntöisesti se tulee sillä, että on ennestään hankittua omaisuutta ja siitä tulee sitten tuottoa, onko se tehtaissa tai kiinteistöissä, missä onkin. Siinä mielessä tämä linjaus pitäisi tehdä, jotta mikä helpolla tulee, se on kovemmin verotettua, ja mikä tulee isommin ponnisteluin hiellä, se olisi kevyemmin verotettua.

Ed. K a r p i o : Arvoisa puhemies! Näyttää siltä, että tämän vaalikauden aikana jatkuvasti pääomatulojen veroprosentti tulee tavalla tai toisella esille. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että nykyinen 28 prosenttia on aivan riittävä, kun otetaan huomioon sekin, kuinka laaja veropohja Suomessa on. Kaiken kaikkiaan verotuksemme on aivan Euroopan huippuluokkaa. Jos väärin perustein ohjataan tiettyjä tuloja pääomatuloiksi, niin tuki verottajalla on myös mahdollisuus puuttua tällaisiin epäkohtiin.

Aivan varma olen, että niin ei tule tapahtumaan, että ed. Puhjon aloite tämän eduskunnan aikana tulisi esille vielä hallituksen toimesta. Jos se tulee vaalitaistelun aikana eteen, niin se on aivan kannatettava asia. Mielestäni seuraava eduskunta tuskin tulee puuttumaan näillä vaalinäkömillä tähän asiaan.

Ed. Puhjo totesi, että lakialoite parantaisi työllisyyttä. Ihmettelin hivenen niitä perusteita, mutta toki ed. Puhjo sitten kannaltaan antoi niitä perusteita, joista toki voidaan olla aivan eri mieltä. Tässä nyt on puhuttu jo pörssiromahduksesta, että näin tapahtuisi kahdeksan seuraavan kuukauden aikana. Mitkään asiantuntijalausunnat eivät tähän viittaa. Ehkä nyt näemme vielä tämän eduskunnan aikana sen, jos kahdeksasta kuukaudesta puhutaan.

Ed. E l o : Puhemies! Ensinnäkin ed. Aittoniemen näkemykseen, ja oikeastaan tämä liittyy ed. Karpionkin puheenvuoroon, että kehitys pörssissä olisi muuallakin saman suuntainen kuin Suomessa, totean, että se ei kyllä pidä paikkaansa. Missään muussa teollistuneessa demokratiasa pörssikurssit eivät ole nousseet sillä vauhdilla kuin Suomessa: Suomessa neljän ensimmäisen kuukauden aikana 50 prosenttia, Ruotsissa 19 prosenttia, Kööpenhaminassa 14 prosenttia, Oslolla 18 prosenttia. Tämä liittyy kyllä tähän meidän erittäin otolliseen pääoman muodostamisikaamme. Se on ollut politiikkaa, jolla on luotu edellytyksiä pääomien muodostumiselle.

Oikeastaan toteaisin vielä kerran, että kyllä Suomessa nyt vaadittaisiin toimenpiteitä. Nimittäin käy aivan samalla tavalla kuin rahapolitiikan vapauttamisessa. Me räjäytimme kaikki ovet silloin auki ja alamäki oli myös kaikkein rajuin 90-luvun alussa sen jälkeen, kun rahapolitiikka oli vapautettu. Minä pelkään aivan samanlaista kehitystä tässä.

Olen myös samaa mieltä kuin edustajat Karpio ja Aittoniemi siitä, että ei tämä ole mikään työllisyyskysymys. Se saattaa liittyä siihen niin, että kun veropohjaa laajennetaan, niin voidaan jotenkin uudelleen esimerkiksi arvonlisäveroä ajatella, mutta ei voi olla kysymys siitä.

Kun myös ed. Lahtela oli ymmärtänyt niin, että olisin sanonut, että pääomat lähtevät Suomesta, niin päinvastoinhan totesin, että viime vuonna tuli 21 miljardia markkaa Suomen pörssiin portfoliosijoituksina, mitkä omalta osaltaan olivat aiheuttamassa tätä kuplaa.

Siitä varmaan ollaan samaa mieltä, että työn verottaminen pitäisi saada alas, mutta siinä on

aika suuri ongelma, kun pääomat liikkuvat sekunnissa. Kun Helsingistä painetaan rahaa tai New Yorkista painetaan rahaa Helsinkiin, se tapahtuu sekunnissa. Työvoima ei liikkukaan samalla tavalla, työvoima on paljon huonommassa asemassa. Työvoimaa voidaan verottaa, koska se ei pääse liikkeelle. Siitä asiasta me tulemme varmaan keskustelemaan.

Puhemies! Totean vielä, että sana globalisatio alkaa tulla meillekin täällä vähitellen tutuksi. Minusta tuntuu, että se on myös yksi asia, johon meidän pitää perehtyä, ja se kupla myös puhkeaa.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Kun vastauspuheenvuoroja ei myönnetä, niin täytyy käyttää lyhyt puheenvuoro. Tähän minut sai se, kun puhuttiin mahdollisista romahduksista. Kyllä suomalaiset ovat liian sinisilmäisiä nyt talouden hyvästä kehittymisestä. Hiljattain olin sellaisessa tilaisuudessa, mihin tuli terveisiä 30 johtavan talousmiehen kokouksesta, jossa puolet oli eurooppalaisia, puolet muualta. He kertoivat Kiinan tilanteesta, jota uhkaa aikaisemmin en ole pannut merkille. Kiinan yuanin devalvointi voi aiheuttaa juuri sellaisen vyöryn, joka saattaa todella kosketella pahasti. Se koskettaa Japania, sieltä se menee jenkkeihin ja sieltä se tulee Eurooppaan ja sieltä se myös säteilee meihin. Kyllä näissä asioissa pitää olla varovainen.

Ed. S. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Ed. Pehkonen oikeastaan veikin minulta sanat suusta. Nimittäin en ymmärtänyt ed. Elon logiikkaa. Kun hän kuitenkin myöntää sen, että napin painalluksella pääomat häipyvät, niin eikö tällainen huima pääomaveron korotus juuri aiheuttaisi sen, että napin painalluksella ne häipyvät, ja mitä me sitten teemme? Saattaa olla, että joskus sitä pitää justeerata, mutta tuollainen 10 prosentin heitto on aika hurja.

Ed. E l o : Puhemies! En tiedä, mitä ed. S. Kanerva tarkoittaa 10 prosentilla. Ed. Puhjon aloitteessahan puhutaan pääomaveron 4 prosenttiyksikön nostamisesta niin kuin yhteisöveron kohdalta myös. Minä esitin sitä, että yhteisövero uudelleenajatteltaisiin niin, että suuryrityksillä olisi erilainen verokanta kuin pienillä ja keskisuurilla yrityksillä.

Toivon, että tämä keskustelu tulee, ed. Karpio, tosiaan vaalitaistelun aikana, ja katsotaan sitten, kun hallitus muodostetaan, millainen hallitusohjelma saadaan aikaan.

Ed. S. Kanerva, ei 30—32 prosentin pääoma-veroprosentti tai yritysveroprosentti suinkaan ole mikään huima eurooppalainen taso, mutta se saattaisi jonkin verran tasoittaa tätä kehitystä.

Mutta vielä kerran, en minäkään usko sitä, että tämän hallituksen ja eduskunnan aikana mitään muutoksia enää tehdään. Nyt ovat kaikki piipussa, mitä olemme tehneet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

11) Lakialoite laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 36/1998 vp (Seppo Kanerva /kok ym.)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. S. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Kiinteistövero on syöppö. Kiinteistövero syö nyt meidän jokaisen pöydältä. Eniten se syö omakoti-, rivitalo-, paritalo- ja pienkerrostalotonttien omistajilta. Vuoden päästä se alkaa syödä kerrostalotonttien asukeiltakin, kun tonttivuokrat jyvitetään asunnoille. Vuokratonteilta se ei syö. Niinpä monen rintamamiehen kannattaisi nyt vaihtaa sodan jälkeen lahjaksi saatu tontti vuokratontiksi, niin ihmeellinen on tämä Lipposen hallituksen keksintö.

Erityisiksi uhreiksi on valittu helsinkiläiset, jotka syystä tai toisesta omistavat kesämökin. Heille ollaan keksimässä aivan uutta 0,5 prosentin lisäveroa kaikkien muiden rasitteiden päälle.

Kiinteistöverohan laadittiin Ahon hallituksen aikana. Silloin asunnosta voitiin periä 0,1—0,4 prosenttia sen verotusarvosta ja Helsinki alkoi periä 0,2:ta prosenttia, jota on pidettävä kohtuullisena. Omistustontin osalta oli vaihteluraja ja on vielä edelleenkin 0,2—0,8 prosenttia tontin verotusarvosta. Helsinki alkoi heti periä maksimi-arvoa 0,8. Monet kunnat seurasivat Helsingin esimerkkiä tonttien osalta, mutta panivat heti paremmaksi asuntojen ja mökkien osalta nostaa sen korkeimpaan sallittuun eli 0,4 prosenttiin verotusarvosta.

Kun verotus laahaa jäljessä ja tonttien käyvät

arvot ovat laskeneet vuosikymmenen alun tasosta, joutuvat asuntojen ja tonttien omistajat mak samaan kiinteistöveroa sellaisen verotusarvon perusteella, joka ei enää ole todellinen. Tuttavani rakensi Kitkan varteen noin 200 neliömetrin suuruisen kesämökin. Nyt hän maksaa kahden kuukauden asumisestaan korkeampaa kiinteistöveroa kuin loppuvuoden asumisestaan saman suuruudessa rivitalossa Espoossa.

Nyt veroa pannaan vielä paremmaksi. Asuntojen osalta on rajat tarkoitettu nostaa 0,15—0,5 prosentin välille ja tonttien osalta 0,3:sta täyteen yhteen prosenttiin. Mökkiläisille tulee tämän päälle vielä 0,5 prosentin raippa-vero ja se kyllä peritään rikkailta helsinkiläisiltä, siitä kunnat kyllä pitävät huolen.

Jos sinun mökkisi arvo on 200 000 markkaa ja tontti saman verran, on tuleva maksimiverosi 0,6 + 1 prosentti + 0,5 päälle eli 1 200 markkaa + 2 000 markkaa + 2 000 markkaa, joka on yhteensä 5 200 markkaa. Tähän saakka olet ehkä maksanut mökkisi kiinteistöveroa entisillä rajoilla, sen alarajan, 0,1:n mökistä ja 0,2:n tontista, siis tämän mukaan noin 600 markkaa. Monet eivät nyt tunnu älyävän, mihin ollaan menossa. Kun helsinkiläisestä pientalotontista asuntoineen maksettiin aiemmin katumaksuina ym. veroina noin 3 000 markkaa vuodessa, nosti tontin 0,8:n ja asunnon 0,2:n kiinteistövero sen heti nelinkertaiseksi eli 12 000 markkaan. Se on 300 prosentin nousu ja nyt ollaan rajoja taas nostamassa.

Jos helsinkiläisillä on noin 50 000 kesämökkiä ja niistä jokainen noin 1 000 markan vuosiverolla, tapahtuu 50 miljoonan markan vuotuinen tulonsiirto maaseudulle, jonne lisäksi jätetään muutakin rahaa maaseutukauppojen elättämiseksi. Uuden lain myötä voi tulonsiirto nousta yli viisinkertaiseksi eli 250 miljoonaan. Se on noin 0,7 prosenttia Helsingin veroäyristä, joka singahtaa maalle, pois helsinkiläisten ostovoimasta.

Kun kiinteistöverosta aiheutuvia epäkohtia on vielä muitakin, olen jättänyt nyt esillä olevan lakialoitteen, jossa esitän, että yleiseksi asuntojen ja asumiskäytössä olevien tonttien kiinteistöveroksi on määrättävä vähintään 0,1 ja enintään 0,4 prosenttia, ja tämä sisältää myös kesämökit.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

12) Lakialoite laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 42/1998 vp (Esa Lahtela /sd ym.)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Lakialoitteessa esitetään kiinteistöveroon mahdollisuutta siten, että kaupungin- tai kunnanvaltuusto voisi laajentaa harkintansa mukaan aikaisempaa käytäntöä. Aikaisemmin on pystytty vapauttamaan kiinteistöverosta maamiesseuran talot, nuorisoseuran talot ja työväentalot. Sen sijaan urheiluseurat ja kyläyhdistykset, kaupunginosayhdistykset ja muut yleishyödylliset yhdistykset eivät ole tällaista vapautusta kiinteistöjen osalta saaneet. Jos kaupunginvaltuusto on tehnyt päätöksen, niin se on ollut laitton tällaisen vapautuksen osalta. Siinä mielessä, koska monille yhdistyksille annetaan kuntien ja kaupunkien toimesta avustuksia, tuntuu järjettömältä, että ensin otetaan vero ja sitten annetaan avustus. Siinä mielessä esitän pelkästään sitä, että kaupunkien ja kuntien valtuustoille annettaisiin vähän enemmän harkintavaltaa, tekevät sitten kummin tekevät, joko eivät anna vapautusta tai

antavat. Tässä mahdollistettaisiin se, että prosentti voisi olla jopa nolla.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Lahtelan aloite on erittäin hyvä. Ainakin joissakin kunnissa tapahtuu näin, että kun ei ole voitu kiinteistöveroa pudottaa, on annettu vastaava summa avustusta ja tällä lailla asia kuitattu. On parempi, että reilusti hoidetaan prosentti esimerkiksi nollaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Nuorten parlamentin täysistunto, jossa nuoret esittävät suullisia kysymyksiä valtioneuvoston jäsenten vastattaviksi, pidetään huomenna perjantaina kello 12 tässä täysistuntosalissa.

Täysistunto lopetetaan kello 22.14.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen